

173

Ügyiratszám:

Átkísérési utasítás

Utasítom a fogda kezelőjét, hogy a népi. dem. államr. megdönt. büntetttével gyanúsított ~~örökös~~ ^{előzetes letartóztatásban} lévő O r b á n Nándor (név)

Somogyfajsz-i lakost, aki 191 év febr. hó 10 napján Kecskemét született, anyja: Wolner Gizella a zalaegerszegi állam-

ügyészséghez ~~hatóságához~~ a nyomozás irataival és a csatolt bűnjelekkel együtt kísértesse át

195 7. év május hó 22 n.

Molnár István
Molnár István ny. fődgy.
alosztályvezető
~~CSINÓKÉZELŐ~~

Fent megjelölt személyt a BM. Zalaegerszegi rendőrkapitányságtól átvettem.

195 7. év május hó 22 n.



Molnár Nándor

J E G Y Z Ö K Ö N Y V .

N a g y k a n i z s a , 1957. február 25.-én.

Jegyzőkönyv felvéve a rendőrkapitanysag hivatalos helyiségében
[redacted] kihallgatásáról

[redacted]

nös
[redacted]

Az igazmondásra való figyelmeztetés után a következőket mond-
ja el.

1./ Mikor kereste fel Orbán Nándor volt hortista szds az ellen-
forradalom napjaiban, és azzal milyen kérdésekről tárgyalt?

Orbán Nándort 1920-a években ismertem meg mint
gimnáziumi tanuló Kecskeméten, [redacted].
Itt 2 évig [redacted] velem, majd én felkerültem Buda-
pestre a Piarista Rendházba ahol [redacted] voltam.
Ekkor elváltunk. Majd később kb. 3 év múlva egy alka-
lommal felkerestem a Piarista rendházban baráti láto-
gatás céljából.

Majd 1950-ben mikor költözködni akartam Nagykanizsá-
ra felkerestem őt, és majd megállapodás után ő velem
illetve közreműködésével költözködtem be a lakásom-
ban, mivel ő ebben az időben fuvaros volt.
Mivel őket kitelepítették a későbbiek folyamán Nagy-
kanizsáról, a kapcsolat megszűnt közöttünk.

Ujból velem 1956. november 1-e táján találkoztam, amikor
felkerestem az iskolai igazgatói szobában. Kölcsönös
üdvözlés után elmondotta hogy ő a Nagykanizsai "Nem-
zetőrség" parancsnoka. Ezt egy megbízólevéllel is igazol-
ta. Röviden tájékoztatott hogy meg kívánja szervezni
a diákok fegyveres kiképzését. Elmondotta elképzelését
hogy a "Nemzetőrség" keretén belül kívánja ezt végre-
hajtani, oly módon hogy a honvédségtől kapott segítség-
gel kioktatná a diákokat a fegyver kezelésére.
Kérte hogy erre a munkára vonjuk be a tantestület
férfi tagjait is a rend fenntartása céljából.
Meggért hogy ebben legyenek a segítségére. En ezt a ké-
rést nem tagadtam meg, beleegyeztem, mivel úgy láttam
ezzel le tudom vezetni a közhangulatot, illetve csilla-
pítani tudom.

Meggért arra is hogy a kiképzésre a diákokat szedjem
össze, hívjam be. En ennek a kérésnek nem tettem ele-
get.

Majd megállapodtunk abban hogy délután visszajön és
akkor a tantestület férfi tagjaival megbeszéli a
részlet kérdéseket.
Ezen a beszélgetésen kettőnkön kívül más nem vett
részt, más kérdést nem tárgyaltunk meg.

2./ Mikor és milyen körülmények között tartották meg a tantestület
férfi tagjaival az értekezletet.

A fent említett nap délután 2 orakor újból felkeresett Orbán Nándor. Mivel abban az időben a tantestület tagjai általában a tanári szobában tartozkodtak, Orbán szds-sal a tanári szobába mentem, mivel célom az volt hogy az épületi tartozkodó tanárokkal megbeszéljük a kiképzés kérdését. Én erre a megbeszélésre a tanárokat külön nem hívtam össze csupán az ott tartozkodó tanárok vettek részt a megbeszélésen.

2./ Kik voltak jelen ezen a értekezleten, ott miről tárgyaltak és milyen határozatokat hoztak. Kinek a vezetésével lett az értekezlet megtartva.

Jelen volt [REDACTED]

Az értekezletet Orbán Nándor vezette le. Bevezetőül elmondotta, azt amit előzőleg nekem is az irodában mondott, hogy az ifjúságot a fegyverek használatára fogják oktatni. Ehhez kérte a pedagógusok támogatását. Elmondotta hogy másnap reggel fog jönni több honvéd tiszt az oktatás megtartására és kérte hogy az ifjúságot tobozozzuk. Elmondotta hogy reggel 8 orakor fog kezdődni, elsőnap elméleti, második nap gyakorlati kiképzés lesz. Kérte hogy három földszinti tantermet erre a célra bocsássa rendelkezésére. Ezt meg is ígértem neki. A tanárok közül nem szolt senki sem hozzá. Hallgatolagosan tudomásul vették Orbán bejelentéseit, végül azzal zárta be az értekezletet, hogy másnap megindul a kiképzés.

3./ Hogy folyt le a diákok kiképzése, kik vezették le ?

Másnap reggel valóban megjelent három honvéd tiszt akinek nevét nem ismerem, hoztak magukkal közkatonaikat is. Ekkor már összegyűlt kb. 80 fő, a három középiskolából. Ezek az udvaron gyűltek össze. [REDACTED] vett részt az oktatás levezetésében. [REDACTED] mint [REDACTED] tanár, [REDACTED] pedig segítő. Meg kívánom jegyezni hogy [REDACTED] ebben az időben igyekezett a diákok vezetését kezébe keríteni. Határozottan állította hogy egyikőjüket sem küldtem oda külön névszerint. Itt azután három csoportra lett osztva a jelen lévő diákság és megkezdődött az oktatás. Ezek a csoportba később bele vegyültek iskolán kívüli személyek is. Az oktatás tantermekben folyt. Én is benéztem az egyik csoporthoz, azonban csak az ajtóból néztem az oktatást, akkor éppen az egyik katona a golyószóró alkatrészeit oktatta. Én más formában nem vettem részt ezeken az oktatásokon. Ez az elméleti oktatás délig tartott utána megállapodtak hogy másnap reggel 9 orára találkoznak az iskola udvarán és lögyakorlatot hajtanak majd végre a lötéren. Másnap már csupán kb. 40-en vettek részt. Tudomásom van arról hogy lövészet lett is tarva azonban annak lefolyását részleteiben nem ismerem. Emlékezetem szerint a lögyakorlatot a honvéd tisztekkel együtt [REDACTED] vezette le, illetve jelen volt.

4./ Milyen ruházattal és fegyverekkel voltak felszerelve és azokat kitől kapták?

Tudomásom szerint a diákok katona köppennyel voltak ellátva és saját sapkájukat viselték. A fegyvereket a katonák vitték.

J e g y z ő k ö n y v

[redacted] kihallgatásáról.

Zalaegerszeg, 1957. május 8.

[redacted]

KÉRDÉS: Tegyen vallomást arra vonatkozólag, hogy 1956. október 25-ét követően, mint [redacted] menziban vett részt Magyarországon lázajlott ellenforradalmi cselekményekben?

VÁLASZ: 1956. október 24-én délután kb. 4 órakor értesültem arról, hogy az Őrséghelyettesi Gépgyár munkásai tüntetésre indulnak a Szabadegység tér felé. A tüntetésben lévő néhány pedagógus társammal, azonnal a helyszínre mentünk azonnal a céllal, hogy a tanuló ifjúságot a tüntetésről távol tartjuk. Nagyobb csoportosulások az ifjúság részéről nem történt, de egyéneknél is igyekeztünk a tüntetésről távol tartani és eltávolítani őket. Erre tanuként tudom [redacted] nevű, volt levelező tagozatú hallgatókat elvinni. A gépgyárhoz a Szabadegység térről az állomás felé indultak. Ekkor már a tüntetők közül többen a círcsereket és a csillagokat kezdték letépetni. Milyen hivatali elfoglaltságom volt a gépipari technikus dolgozóknak a munkahelyénél, néhány tanár társammal megkértem, hogy kísérjék tovább a tüntetőket és az ifjúságot továbbra is távolítsák el [redacted].

[redacted], aki a círcsereket és [redacted] kért sennek elvinni őket. Az ifjúság sem ekkor, sem pedig később nem vett részt a csillagok és a círcsere eltávolításában.

Után végeztem a munkahelyemmel. Újra az utcára indulva, megkezdtem a tüntetésről, hogy az ifjúságot az a rész, amely a tüntetőket kísérte, szervezetenként jelölték ki, hogy "erősebb nem tudunk, éljen a budapesti ifjúság". Később szervezetenként tértek vissza az iskolába [redacted] vezetésével, az életem nagy részét az állástalansággal töltöttem az iskolán kívülről, ott [redacted] tanár segítségével néhányszor elmentem a munkahelyemre, az ott megkezdtem, így elmentem és legkésőbb megkezdtem a munkát, hogy elmentem végül újra a munkahelyemre.

Az életemben [redacted] állást találtam meg, hogy az ő munkáját követően [redacted] munkát, hogy az ő munkáját követően [redacted] munkát.

[redacted]

1956. október 25-én - bár az ifjúság nyugtalansága észrevehető volt - különösebb esemény nem történt.

1956. október 27-én reggel 7.30-kor értesültem arról, hogy a város középiskolái hallgató ifjúsága 10 órai kezdettel tüntetésre akar egységesen indulni. Elhatároztam, hogy a gimnáziumban ezt a sérleket lezserálok. 8-9 h. között csupán a IV. osztályt tudtam végig járni, hivatkozva arra, hogy a tüntetésnek semmi értelme és célja nincs. A körülmények között a fegyelmeket megatartás és a tanulás a legfontosabb. Az ifjúságon bizonyos elszántságot tapasztaltam. Meghallgattak, azonban észrevehetően, hogy nem törődnek az általam felvetettekkel.

Az óra közeli szünetben az udvarra érve három diákot láttam a helyi közgazdasági Technikumból, akiket felelősségre vontam, hogy mit keressnek ott tanítási idő alatt. Azt a meglepő választ kaptam hogy a párt utasítására az ifjúság tüntetésre indul. Telefonon megkíséreltem felhívni a Pártbizottságot, de foglalt volt a telefon, azonnal átszóltam a Pártbizottságra, ahol [redacted]

[redacted] titkárral, későbbi [redacted] találkoztam. Ő kijelentette, hogy rólukról semmi ilyen utasítás nem történt. En áthívtam a gimnáziumba, ahol már a tanuló ifjúság az udvaron szervezett sorokban állt. [redacted] beszélt az ifjúsághoz, de beszéd közben néhány stílus hibája miatt - tudhassa, mondhassa - az ifjúság kinevette. Ezt követően a fenti eset egy néhett ki, hogy én előre megszervestem, azonban es nem történt meg részemről, hanem visszakereszésen után minden irányítás nélkül gyűltek össze. A beszéd közben az ifjúság öntevékenyen megindult az utcára. [redacted] elvtára jóváhagyásával követtem őket, s fel is hívtam a közeli jelenben lévő tanár házaimat, nőt, férfit egyaránt.

A tüntetés formailag fegyelmezett volt ugyan mindvégig, de a jelzavok hangosításában a már esalitett jelzavakat majmolták. Közben egyes vállalatok dolgozói, valamint a lakosságból sokan csatlakoztak a diákok tüntetéséhez, úgy, hogy több ezer főre nőtt a tüntetők száma. Utirány: Szabadeg tér, Olajipari Gépgyár, Veggyár, Kikészítés, majd vissza a Teleki uti laktanyaig, ahol az őrseget a helyőrség parancsnoka szonnal rindóztatta, abból a célból, hogy a tömeg be ne tudjon menni a laktanya területére.

A tüntetők azt követelték, hogy a parancsnok csatlakoztassa az egységet a tüntetőkhez. Erre ő kb. 3/4 óráig nem volt hajlandó. A tömeg megatartása időközben mind fenyegetőbb megatartású öltött, majd én a gimnázium ifjúságát elakartam vezetni a színhelyről. Am él megfordult, amikor a tömegből többen nekem fordultak és hazadrulónak nevezve követelték, hogy az ifjúság maradjon ott. En erre a kaphoz törtem át magamat és a parancsnokot odahívva kértem, hogy a tömeg megnyugtására legalább 1 szakass katonát küldjön ki.

A parancsnok kérésre csak elöget tett és a tömeg velünk együtt a volt IVK. épületéhez vesült. Ott egy tiszt beszédet mondott, de a tüntetők nem akartak szótcsalni, sőt a közeli tanteremben a sovjet hősi sírokról kezdtek a csallagekat letépal. En azonnal szerveztettem az ifjúságot, nehogy beleavatkozzanak az üzemben.

Ezt sorokban a Polgári szobor alá vesültam, ahol két [redacted] megpróbált el. Ezt az ifjúság követelte, en pedig megatarttam, [redacted] az ifjúsággal az [redacted] udvarra költöttek az [redacted] [redacted]

felsőbb utasítást, hogy a tanítást bizonytalan időre szüneteltessük.

1956. október 26-án két napra elbavartam a városból szünetre [redacted], Szabadság tér-1 lakóhoz. 1956. október 29-én 11:30 h-kor érkeztem haza. Akkor már ülészet a tanári testület [redacted] összehívásával és vezetésével. Amikor a testület részéről megválasztották már a Forradalmi Tanács küldöttéit sőt már érkezésekor a követeléseket is megfogalmazták.

Küldöttnek megválasztották [redacted] és [redacted]. Ezt követően a Forradalmi Tanács [redacted] és [redacted] fogadta el. Sem a testület fent jelzett értekezletén, sem a Forradalmi Tanács munkájában nem vettek részt és így erről nyilatkoznak nem tudok.

1956. október 30-31-én én lakásomon tartózkodtam, azonban a testület férfi tagjai bent voltak és tanácskoztak. Az ifjúság részéről ezidő alatt semmi különösebb esemény nem történt.

1956. november 1-én reggel 7.30 h. tájban megjelent nálam Orbán Nándor volt százados, aki lakáson folyosója előtt köszölte velem, hogy megbizták a Nemzeti Bizottság részéről, hogy vegye át a nemzetőrség szervezését. Megjegyzésem kiváncsi vagyok, hogy letartóztatásom után felvetődött az a kérdés, hogy én Orbánnal szoros kapcsolatot tartottam. Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy Orbánt 1923-24. években ismertem meg Kecskeméten, mint ifjú diákkal szektus a szünetekben foglalkozni. Én később Budapestre kerültem egyetemre, így egy alkalommal apjával együtt felkerestem kb. 10 percig beszélgettünk. Később 1955-ban szerentes tudomást kaptam, amikor az olimpián 3. helyezést ért el. Ezt követően 1950-ben találkoztam vele költözködésem alkalmával, mivel ő szállítványozó volt. A szállítást lebonyolítani nem tudta, mert időközben ki-telepítették Balatonfenyvesre.

Ahogy fentebb említést tettem Orbán felkeresett lakásonon és köszölte velem, hogy a nemzetőrség megszervezésébe kívánatos lenne bevonni a tanári testület férfi tagjait és az idősebb diákokat is. Megkért, hogy délután 2 órára a férfi tanárokat megbeszélésre hívja össze a gimnáziumba.

En ebben a meggyőződésben, hogy csupán közbiztonság megszervezésében van erre szükség, teljesítettem kérését és a testület férfi tagjait a jelzett időre összehívtam. Ezen a megbeszélésen nem szólaltam fel. Ezen szerepet vitt [redacted] névű volt [redacted] és [redacted] főnökök. A megbeszélésen megdöbbentéssel hallottam Orbán Nándor részéről, hogy vannak közbiztonsági kérdésekről van szó, hanem az ifjúság felébb karaként védi magát egy esetleges szovjet támadás elleni védelemben is bekaparja venni és kikaparja kórházba. Én a célra három tanácsot kért és az ifjúság toborzására is felhívó bandákat. Ezt a kérését én hallgatólagosan tudomásul vettem. Kétségbeesés helyett a hallgatásom a Nemzeti Bizottságnak szembe fordítottam a nemzetőrség parancsnokának így lett volna az is lehetett volna egy példátlanul helytelen, sőt inkább gátló szerepet vállalt volna a tanári testület ifjúsággal is. Amikor az ifjúság eljön meg a kiképzésben való részvétel, ismerve a diákok lelkesedését, a tanári testületnek többésem alkalmi összehívásukon való részvétel volt az a csodálatos aktívum.

Orbán Kálmán velem egyébként az események alatt semmilyen személyes kapcsolatban nem állt és vele ezt követően sem találkoztam.

KÉRDÉS: A fentiekkel kapcsolatban van-e még megjegyzése, vagy kiegészítési valója?

VÁLASZ: Megjegyezni kívánom, hogy a vád ellenem az, hogy az államrend ellen fegyveres szervezkedésben vettem részt, nem felel meg a valóságnak. Ezt azal indoklom, hogy az ifjúság toborzását nem végeztem el, mert ha szervezeten jártam volna el, a felsős diákokat kivétel nélkül köteleztem volna a megjelenésre. Gondolkoztam volna arról is, hogy fegyverekkel is lőssék el őket, azonban ennek éppen az ellenkezője történt.

Ezenkívül a saját részemre is szereztem volna fegyvert, ami még a gondolatomban sem fordult meg. Célom az volt, hogy az ifjúság szélsőséges rétegének harci kedvét levelezéssel és lehatárolással, fogadás és lélektan módszerek ezek, bár egyesek számára félreérthetők, de, mint azt az események igazolták, célravezetőek és eredményesek voltak.

Ehhalgatását megszakítom!

A jegyzőkönyv vázlatát az elmondottak alapján tartalmazza, azt elolvasás után aláírásommal is igazolom.

Felvette:

Kruppán Kálmán
Kruppán Kálmán rny. hely.
vizsgáló.

[Redacted signature]
[Redacted name]
letartóztatott.

J e g y z ö k ö n y v.
Nagykanizsa 1956 dec.29

Felvéve a rendőrkapitánydág hivatalos helyiségében
kihallgatásáról.

Nős

Ismertesse önéletrajzát:

1930-ban születtem Nagykanizsán apám a [redacted] dolgozott mint [redacted] Jelenleg is ebben a beosztásban dolgozik. Iskoláimat ugyancsak Nagykanizsán végeztem 1948-ban [redacted] Iskoláim elvégzése után önként jelentkeztem a honvédséghez ahol felvételt is nyartem a piliscsabai önálló VI-ik lövész zlj-hoz.1950-ben hadbíroság elé állított függelem sértés vétsége miatt.A bíróság 6 havi börtönre ítélt Kiszabadulásom után a [redacted] nyertem felvételt ahonnan 1952 ben elmentem a MAV.-hoz dolgozni [redacted].Mégezévbe étt kerültem a Békésmegyei Bányaiipari Vállalathoz erről a munkahelyemről fegyelmi vétség miatt elbocsájtottak és így N.Kanizsán a mélyépítő vállalatához majd később újra a MAV-nyertem alkalmazást.1954-ben a [redacted] járásban kinevezte függetlenített [redacted] ahol egészen a járás megszüntetéséig tevékenykedtem.1956 okt.23 előtt közvetlen a nagyrécei "Uj Tavasz" TSZ.-nél mint [redacted] dolgoztam.

1946-ban léptem be az M.K.P.-ba majd a M.D.P.-nak lettem a tagja melyből 1950-ben kizártak.Több alapszervnél voltam D.I.Sz.[redacted].Kétizben végeztem pártiskolát 6 és 3 hónaposat.

1953-ban kötöttem házasságot 1 gyermeknek vagyok az apja a három éves.Feleségem jelenleg háztartásban dolgozik.

Tegyen vallomást arra vonatkozólag,hogy
hogyan kapcsolódott bele az 1956 okt 23
utáni ellenforradalomban.

A dátumra pontosan nem emlékezem pénteki nap volt amikor a tüntetők közé sorakoztam és mentem velük a rendőrség elé majd a hátőr laktanyához mentünk mind két helyen követeltük,hogy aljonak közénk.A honvédségnél kaptunk egy szakasz katonát de [redacted] még több katonát követelték.Ez idő alatt [redacted] és [redacted] felvett engem és még több személyt egy teherkocsira és elvittek a Szekeres utcában ahol arról tájékoztattak,hogy Budapesten folyik a harc és oda kell menni fegyverrel és élelemmel.Ugy nyilatkoztak,hogy fegyverrőh majd ők gondoskodnak.Erre azonban nem került sor mivel nem kaptunk gépkocsit.

Vasárnapi napon még nem vettem részt aktívan az ellenforradalomban. Mivel nem tudtam tiszta képet alkotni hétfor motorkerékpárral elmentem Győrben ahol felkötöttem a "forradalmi bizottságot" abból a célból, hogy instrukciót szerezzek be. Ennek hatására megalakítottuk itt helyben az "Ifjúsági Tanács"-ot mivel nekünk nem adtak helyet nekünk a "Forradalmi Tanács"-ban. Elnökünk [redacted] lett ő szervezte meg a fegyveres őrseget. Szerdai napon megalakult a "Nemzetőrség" melynek pk.-ja Orbán volt ht.szds.let én pedig a [redacted]. A "Nemzetőrségben" én önként jelentkeztem

Ön milyen tevékenységet fejtett ki a "Nemzetőrségben"?

[redacted] beosztásom alatt egy izben eszközöltem előállítást mivel egy volt államvédelmi hdgy.ellen feljelentés érkezett, hogy fegyverrel rendelkezik. Valamint egy rendőr törm.Ügyük tisztázása után azonban mind két személy szabadlábra helyeztük. Részt vettem [redacted] felkutatásában is melyre a jegyzőkönyv későbbi részében térek ki bővebb formában.

Kik voltak az ellenforradalmi bizottság tagjai azok milyen tevékenységet folytattak.

Az ellenforradalmi bizottság elnöke [redacted] helybeli [redacted] volt. Személyesen nem ismertem így rávonatközöleg bővebb felvilágosítást adni nem áll módomban.

[redacted] nagykanizsai lakos foglalkozása [redacted] jelenleg is itthon tartozkodik. Mint katonai tanács tag kiutasította a volt szabadságharcos szövetség tagjait akik a rend helyreállítás érdekében mentek avval az érveléssel, hogy nem megbízhatók.

Pétervári MAV.nyugdíjas

[redacted] iskolai tanár

[redacted] gépgyári tecnukus

A bizottság honvéd valamint volt államvédelmi tiszteket szereltettek le.

Kiket bizott meg Orbán volt ht.szds.volt A.V.H.-sok és Pártfunkcionáriusok összeszedésére.

Orbán ilyen irányu utasítást tudomásom szerint nem adott Sőt [redacted] nagykanizsai lakos egy 5-6 főből álló csoportja akart ilyen tevékenységet elkövetni de Orbán nekik ugy nyilatkozott, hogy ez nem az ő feladatuk. [redacted] és [redacted] nevezte személy a csoportjukkal kiakarták végezni a helyi tanács elnököt és [redacted].ot azonban erre nem került sor. Tudomásom szerint mindkét személy nyugatra távozott.

Ezen vallomását nem fogadom el mivel [redacted] lakására Önök mentek ki Orbán utasítására.

Ezen vallomást erre vonatkozólag, hogy [redacted] lakására ilyen célból mentek ki és kinek az utasítására.

Elismerem, hogy Orbán utasítására mentünk ki abból a célból hogy őrizetben vesszük. Azonban a fent nevezett őrnagy lakásán őt nem találtak. Kutatását tovább nem folytattuk.

Helyesbítési hírvérvon, hogy nem [redacted] letartóztatására, mentünk, hanem feljelentés érkezett arra, hogy az ő lakásán A.V.H. tisztek tartózkodnak.

Tegyen vallomást arra vonatkozólag, hogy kinek az utasítására döntötték le a szovjet emlékműt és azon ki vettek részt.

Arrol tudomásom nincs, hogy kinek az utasítására vonultak a szovjet emlékműhöz és ugyancsak ki adott utasítást a szobor ledöntésére. Én mint szemlélő a téren voltam de ezen akcióban nem vettem részt. A szobor ledöntésében két személy ismerem akik a szobor tetején álltak és elősegítették a szobor ledöntését. Név szerint [redacted] Kanizsa [redacted] utcai lakos valamint a récsei [redacted] kinek nevét megmondani nem tudom.

Ismertesse, hogy a "Nemzetőrség" kitől kapta a fegyvereket és kinek adták le.

A "Nemzetőrség" tagjai a "Dozsa" laktanyában kapta a fegyvereket. Megállapításon szerint a laktanya pk.-ja tudomással birt arról mivel akkor ő is bent tartozkodott. Én harri nagymal vasárnap este [redacted] bajtársnak adtam le a nálam lévő fegyvert.

Tudomása szerint jelenleg kinek van birtokában lőfegyver.

Arrol nincs tudomásom, hogy valakinél jelenleg lőfegyver van.

Tegyen vallomást arra vonatkozólag, az Ellenforradalmi-bizottság részéről kik utaztak Győrbe milyen célból?

Tudomást bírok arról, hogy keddi napon gépkocsival indultak Győrbe [redacted] egy gépgyári dolgozó, akinek [redacted] a keresztnéve. Ugyan csak részt vett a küldöttségben [redacted] volt pártbizottsági dolgozó is. Jelenleg a járási tanácson dolgozik.

Utazás célja az volt, hogy szempontokat szerezzenek be az ott működő "Nemzeti Tanácstól" s annak mintájára tevékenykedjenek Nagykanizsán. Visszatérésük után megalakították az Ifjusági és a Katonai tanácsot, a Katonai Tanácsnak lett a tagja [redacted]

Ismertesse Orbán Nándor volt ht.szds. tevékenységét Nagykanizsán?

Orbán a felszabadulás előtt a nagykanizsai "Gábor Áron" laktanyának volt a parancsnoka. A forradalom napjáig nem állottam vele kapcsolatban közelebbi ismeretségünk azóta kezdődött.

Vele, mint parancsnok helyettessel nem volt teljes mértékben bizalmi viszonyban, a feladatok minden esetben [redacted]

nagykereskedő személyekkel beszélte meg, akikkel tegező viszonyban állt. Orbán adott olyan utasítást, hogyha más városból érkeznek ide volt ávh. tisztek, azokat tartoztatni le. Terror cselekményre utasítást nem adott tudomásom szerint.

Elmondani kívánom, hogy a volt Nemzetőrségen belül alak

egy csoport, amely "operatív" csoportnak nevezte magát öt-hat főből állott. A csoportvezetője: [redacted] és [redacted]. Tudtommal mindkető nyugatra távozott. A csoportból megtudom nevezni [redacted] bicskagyári dolgozót, aki jelenleg is itthon tartozkodik. A csoport célkitűzése volt, hogy a volt állambédelmi tiszteket, párt funkcionáriusokat összeszedjék, lezárják őket.

Erre azonban nem került sor, mivel bejöttek a szovjet csapa

Ismertesse, hogy kik vettek részt a Pártház elfoglalásában?

Pártház elfoglalására [redacted], Nagykanizsa utcai lakos, [redacted]. Adott utasítást. Megállapításom szerint ő volt az Ellenforradalomnak kimondott vezetője. Ő intézte a Nemzetőrség felállítását, valamint élelmezésüket s az ő utasítására rendezte be [redacted] a Nemzetőrség szállását a Párt épületbe. [redacted] jelenleg is Nagykanizsán tartozkodik.

Egyebet az ügyrevonatkozólag előadni nem kívánok a jegyzőkönyvbe foglaltak a valóságnak megfelelően tartalmazzák amelyet minden kényszer nélkül tettem meg h.h. aláírok.

Felvette:

[Handwritten signature]
.....

[redacted]

J e g y z ő k ö n y v .

Nagyvenizse 1957. év. febr. 24-én.

Felvéve a BM. Járásí Rendőrkapitányaság hivatalos helyiségében 1957. február hó 24-én. [redacted] gyorúsított kihallgatása al-
lombával.

Figyelmeztetem a kamis vallomás törvényes következményeire.
Kérem ismertesse személyadatát.

[redacted]

Nagyvenizse [redacted]

Kérem ismertesse hogy hogyan kapcsoló-
dott be az ellenforradalmi tevékenységbe.

Emlékezetem szerint 1956. év. október hó 24-én. értesültünk
konkrétan arról, hogy egyáltalán mit történi az ország
területén. Észleltük mint pedagógusok, hogy az iskolában
a gyerekek megmozdítottak, miután már a nagyvenizsei Gépgyár
is felvonult. Tovább nem lehetett történi az ifjúságot mind
szervezés nélkül a felvonulási előkészületet megtették
majd csatlakozva a Gimnáziumi tanulókhoz elindultak.

Mi pedagógusok nem tudtuk ellentáni, így nem volt mit ten-
ni véleményen hozzájuk csatlakoztunk és a gyerekek mel-
lé állottunk. A felvonulás végén, majd vissza a Dózs-
lakótelephez mentünk. A felvonulás végétével hazamentem.

Emlékezetem szerint 1956. okt. 28-án hétfői nap az iskolá-
ba választottunk "Forradalmi Pedagógus Tanácsban" 2-3 személy
mely szerint a választottaknak egyolta feladata, hogy a
Szabadságtéri Általános iskolában létrejött fentebb emli-
tett Tanácsban vesz részt.

A jelenlévők engem és [redacted] választotta, mi-
a kötelességhez híven feljöttünk a Tanácsot és az ott
megtartott gyűlésen résztvettünk. A gyűlésen a Vezetőség
megválasztása, küldöttség küldése "Városi Nemzeti Bizottság-
ba" és az akkori iskolai Vezető felülvizsgálata. Egyéb
konkrétabb határozat nem született, azonban a Tanácsban ha-
tározat megemelt választottam meg, akiknek ezután ez volt a fel-
adata, hogy a "Városi Nemzeti Bizottság" melynek [redacted] volt
az elnöke, és [redacted] gyűlésekre részt-
vel venni. A határozati bizottság velem együtt el is hagyta
a helyiséget, és átmentünk az említett gyűlésre. A gyűlésen
ismertették a "Városi Nemzeti Bizottság" határozatát. A je-

282
Jelenlévőket közlő [redacted] nevű Gimnáziumi tanár szólalt fel, [redacted] ben a hozzászólására nem emlékszem. Azonban a hozzászólás [redacted] udvözlő tartalmú lehetett, melyben a "Városi Bizottságot" udvözlölte.

A megalkult határu pedagógus Tanácsban [redacted] volt még a tagjai.

[redacted] Gimnáziumi tanár, [redacted] ált. isk. tanár, [redacted] ker. isk. tanár, [redacted] ker. isk. tanár, [redacted] Gimnáziumi tanár, valamint én voltam. Ez a tanács később kibővült, melyszerint a "Pedagógus tanács" kibővítette egy fővel, aki elnöke lett [redacted] személyével.

A tanács egy alkalommal ülésezett az oktatási osztályban, ahol ezt tanácsoztuk meg, hogy a hittanoktatást mi, orra délután, vagy délután tartanánk meg.

Ugyanez alkalommal beszéltünk meg azt is, hogy, hogy a korábbi alkalmat "Pedagógus tanács" által javaslatban tett igazgató leváltása után újbeosztások megtárgyalása. Ezen a személy névszerint a következő volt: [redacted] felesége, [redacted] akik valamilyen emlékezés szerint párttagok voltak.

Vitól kaptam a meghívást október 31-én megtörtént megbeszélésre amit [redacted] igazgató és [redacted] Nándor ht. szds. tartották.

Emlékezetem szerint egyik alkalommal a "Városi Nemzeti Bizottság" által tartott ülésen [redacted] elnök bejelentette hogy Városunkban tartózkodó Orbán Nándor szds. aki megfogja szervezni a nemzetőrséget.

Valóban az ezt követő napokban értesítették, hogy 31-én. [redacted] egy gyűlés az iskolában, ahol megbeszélés alá veszi a nemzetőrség felállítását, azonban erre nem emlékszem, hogy ki és milyen formában értesített. A gyűlés meglétt tartva, ahol jelen volt [redacted] és az általam ismeretlen Orbán Nándor is.

Vit vett részt a megbeszélésen és ott milyen határozatot hoztak.

Az említett gyűlésen kb. 10-12-en vettek részt. A résztvevők névszerint a következők voltak: [redacted] vezetéknévű; [redacted] az említett személyek en kívül több fiatal tanár volt azonban a nevére egyiknek sem emlékszem vissza.

A megbeszélésen főkérdésként szerepelt a nemzetőrség megszervezése, mely előadást a jelenlévő Orbán Nándor tartott, aki felhívta a jelenlévők figyelmét, hogy önkéntes alapon kell részt venni, mely jelentkezők már másnap fegyverrel kiépítést kell végezni.

Ugyancsak ezzel alkalommal határozatot hoztak Orbán olyan formában, hogy a toborzás láncszerűen történjen a diákság között, és még olyan formában, hogy feladatot kaptuk hogy szóljunk egy-egy gyerekeknek és hívjuk fel a figyelmüket a toborzásra, és hogy máskor 1/1. h. kor gyűlékezzenek a gimnázium udvarán. Ezt a feladatot végre is hajtottam, egy gyereket [redacted] névszerint ismerem, az utcán szólítottam, hogy menjen el az ismerőséhez, és

tesítse őt, hogy az adott időben jelenjenek meg. Ugyan is ezen felkivás nemcsak a nemzetőrség megszervezésével kapcsolatos volt; hanem Orbán hozzátette, hogy a kivézés a fegyvernemekkel való megismerés és megfelelő katonai személyek bevonása mellett történik, és adott esetben ha a Szovjet csapatok támadnak, védekezni kell.

Őn résztvet-e másnap a gyűlésen, ezalólommal milyen tevékenységet folytat ki.

Visszekívánok térni a megbeszélésre, melyen Orbán tartotta a toborzást, egyéb határozat nem született, ugyan is a megbeszélés meglett azóta, hogy jött egy sürtős spanyát vezető személy aki elhívta Orbánt a Zrí, hogy a "Ferdinándi katonatanácsban" hivatják.

Másnap a Pedagógus tanács ülés volt, így ennek folytán nem tudtam résztvenni, de valószínűleg nem is tudom, hogy mi a valószínűség, hogy a szervezés folytán a diákok megjelentek.

A további eseményekre már elmondani nem tudom, mert ezzel egy időben én nem többet nem hívtam és nem is tudom, hogy mi a célja a kivézésnek, vagy a további szervezés célja.

Mivolt a célja a diákok fegyveres kivézésének célja.

Mint ahogy már említettem, hogy a kivézés célja a nemzetőrség felállítása, valamint a Szovjet csapatok esetleges támadásával való szembeállítás védekezés szempontjából.

Mit tud erről, hogy a kivézt diákok, hogyan és milyen körülmények között részt a Szovjet csapatok bevonulását megelőzően.

Tudomásom szerint a toborozott diákok kb. 2-3-ávalommal vettek részt lögyakorlaton, azon kívüli tevékenységet nem ismerem.

Kíván-e még egyebet a fenti ügyel kapcsolatban elmondani.

Egyebet az ügyre vonatkozóan elmondani nem kívánok, valószínűleg az igazságnak megfelelően tettem, melyet előzetes utasítás után h.h. aláírok.

Elft.

Elvette:

Világított:

[Handwritten signature]

[Redacted signature]

[Handwritten mark]

J e g y z ő k ö n y v

[REDACTED] kihallgatásáról-
Zalaegerszeg, 1957. május 10.

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] di.

KÉRDÉS: [REDACTED] Ön az előző kihallgatása alkalmával elmondta, hogy 1956. október 30-án Győrben járt. Mondja el azt, hogy miután Győrből vissza jött, hogyan kapcsolódott bele a diákok fegyveres kiképzésébe és beszámolt-e Győrben szerzettkapcsolatairól?

VÁLASZ: Miután Győrből hazaérkeztem 1956. október 31-én résztvettem a Városi Forradalmi Bizottság gyűlésén, ahol kb. 150 fő volt jelen. Ezen az ülésen beszámoltam, hogy milyen tapasztalattal tértem vissza. Ezt felszólításra mondtam el. A beszámoló tárgyát a Győrben hallottak képezték.

Ekkor felszólalásomban felhívtam az ülés figyelmét, hogy az AVH-t oszlassák fel és fegyverezzék le őket, majd azoknak a vezetőknek a felelősségrevonásáról, akik nem megfelelően végezték munkájukat, gondoskodni kell. Megjegyezni kívánom, hogy a pedagógus szervezet részéről írásban kértük azt is, hogy a volt AVH-sokat a törvényes keretek között vonják felelősségre, majd ezzel egyidejűleg külön személyenként a vagyon és személybiztonság biztosítását kértük.

Szó volt a közbiztonság megbomlásáról, itt én azt a javaslatot tettem, hogy a karhatalom minden gyanús személyt igazoltasson és aki kellőképpen nem tudja magát igazolni, azt vegyék őrizetbe és vizsgálják ki az ügyét.

Az értekezleten felvetődött az a kérdés, hogy a magasabb beosztásban lévő prótafunkcionáriusokat le kell tartóztatni és az ügyüket kivizsgálni, azonban már ebben az időben azok Jugoszláviába távoztak. Ezen az ülésen részéről a fentiekről tettem említést és más részéről sem merültek fel mások.

1956. november 1-én 9 órakor mentem az iskolába, a tanáriban jelen volt Orbán szék, és a tanári karból kb. 10-15 fő, köztük [REDACTED] és a többi iskolából is. Ekkor már megkezdődött a megbeszélés, ami arról szólt, hogy a diákokat össze kell tartani és alapfokú katonai kiképzést kell megszervezni.

[REDACTED]

KÉRDÉS: Ki szervezte meg a diákok kiképzését?

VÁLASZ: Az ülést Orbán vezette és [REDACTED], mint igazgató. Felvetődött az, hogy a diákság is a Nemzetőrségbe lesz, azonban ezt Orbán nem helyeselte, ellenben ez ellen [REDACTED] is egyetértett és jó magunk tanárok sem értettünk egyet. Szóba került az is, hogy a diákság beöltözik katonai egyenruhába, azonban ezzel sem értettünk egyet. Végül azlett a döntés, hogy a kiképzést az iskola keretén belül hajtjuk végre.

A kiképzés célja az első lépéseknél úgy nézett ki, hogy részt vegyenek a diákok a város rendfenntartásában. Később azonban ez úgy nézett ki, hogy Orbánnak más tervei is voltak. A szervezés során felvetődött, hogy a kiképzéshez szükséges fegyvereket és kiképzőket a honvédség biztosítja. A kiképzésben a tanári kar is résztvett.

KÉRDÉS: Névszerint kik vettek részt a kiképzésben?

VÁLASZ: [REDACTED] tanárok vettek részt. A fenti személyek a lögyakorlaton is résztvettek. Az iskolai elméleti kiképzés tudommal egy alkalommal volt, ahol én is jelen voltam, amíg egy kiképző hdgy. meg nem érkezett. A tiszt megérkezése előtt katonai vonatkozású dolgokról beszéltem a fiukhoz, természetesen kérdéseikre válaszoltam. Ezt követően én már másban semmiben sem vettem részt. [REDACTED] mint [REDACTED] résztvett az elméleti oktatásnál, azonban a lögyakorlaton nem volt jelen.

1956. november 3-án Budapestre akartam utazni a kórház autó karavánal, azonban nem volt lehetséges, mert Budapest lemondta az indulást.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, azt a valóságnak megfelelően mondtam el, melyet elolvasás után aláírással igazolok.

Felvette:

Zsuppán Nándor ray. hdgy.
vizsgáló.

[REDACTED]
letartóztatott.

Ezenkívül még egy esetben találkoztam vele a párt épületében, amit akkor foglaltak le arra a célra, hogy ott lesz a Nemzetőrség parancsnoksága. Ez alkalommal folyt az újságokban felállítandó Nemzetőrség megvitatása. Én ekkor beszélni nem tudtam, mivel el volt foglálva.

KERDES: Ekkor milyen céllal kereste fel Orbán volt ht. szds-t?

VÁLASZ: Ekkor azért kerestem Orbánt, mert azon a napon volt tervbevéve a diákok részére a lögyakorlat, ugyanis a diákok kértek meg, hogy az esőzés miatt halasszák el, azonban Orbánnal nem tudtam beszélni.


Innét eltávoztam, majd az utcán tartózkodó diákokkal közöltem, hogy Orbánnal beszélni nem tudtam, így eltávoztam a lakásomra, így azt sem tudom, hogy azon a napon volt-e lövészet.

Arról nincs tudomásom, hogy Nagykanizsán bárkit is letartóztattak volna. Ahogy már az előző kihallgatásomon elmondtam az egyik filésen én is felszólaltam, amikor is szó volt arról, hogy a volt AVH. beosztottjait házi őrizetbe kell tartni. Ugyanekkor volt szó arról is, hogy le kell fegyverezni is őket. Arról nincs tudomásom, hogy a lefegyverzéseket ki eszközölte.

Egyebet elmondani nem tudok, vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg, melyet elolvasás után aláírással igazolok.

Felvette:

Zsuppán Nándor rny. hdgy.
vizsgáló.


letartóztatott.

Felvéve: 1957. február 12.-én a Nagykanizsa pf. 7314. alakulat elhárító iroda helyiségében.

Jelen vannak: [redacted] vallomás tevő, Rétai József hdgy kihallgató

[redacted] anyám neve: [redacted] foglalkozása [redacted]
[redacted] tag vagyok, iskolai végzettségem [redacted]
[redacted] sz. alatt lakom

Az igazmondásra való figyelmeztetés után az alábbiakat adom elő:

1./Az ellenforradalom alatti napokban hány alkalommal volt a nemzetőrség épületében, milyen céllal, ott mit tapasztalt?

A pontos dátumra nem emlékszem de első alkalommal akkor voltam a nemzetőrség épületében amikor kimentem [redacted]-gyal azzal a céllal hogy megkérdezzük ott hogy hol lesz a diákok oktatása mivel előzőleg parancsot kaptunk arra hogy mi leszünk a diákok oktatói. Ekkor csak a lépcsőházig mentem, amikor egy ismeretlen személy átirányított a Sugár utcai iskolába. Másik alkalommal pedig akkor amikor parancsot kaptam [redacted]-tól hogy állapítsam meg hogy mennyi fegyver van kint a nemzetőrségnél. En akkor [redacted] voltam kint. Összeírtuk az ott lévő fegyverek számát. Ott tartozkodtam kb. délután. Közben kimentem valamiért a folyosóra ott találtam [redacted]. Ő az ajtóban állt. Tőle kissé távolabb állt Orbán szds, és annak anyagi helyettese valami [redacted] nevezetű. Orbán [redacted] mondotta hogy behivattam ezt az embert-és [redacted] intett-mert valami vaj van a fején, most ezt le fogom tartoztatni. A beszédje k közben megjegyezte hogy a büne valami olyasmi hogy nyugaton volt, pontosan azonban nem hallottam mert elmentem mellettük. Ez alkalommal behoztam több felesleges fegyvert, majd másnap visszamentem még a fel nem írt fegyvereket felírni. Ott ismerősökkel nem találtam. [redacted], oda volt vezényelve előttem ismeretlen célból.

2./Mikor tartott előadást a diákoknak, kinek a parancsára hol, milyen körülmények között.

Pontos dátumra nem emlékszem, de a hét vége felé volt, amikor egy reggel [redacted] parancsot adott nekem és [redacted]-nak először [redacted] kersztül, majd pedig személyesen is hogy menjek ki a Sugárutcai iskolába a diákoknak fegyverismeretből oktatni.

[redacted]

En még azon a napon kimentem [redacted] -gyal először a nemzetőrségépületébe majd onnan a Suga utcai gimnáziumba. Ekkor már az udvaron kb. 200 diák állt, sorakozóban és vártak bennünket. Az ott lévő tanárok udvozoltak majd kérdezték hogy hányan jöttünk, és hogy gondoljuk az oktatást, erre megbeszéltük hogy 3 csoportban, forgószinpad szerűen. A tanárok elosztották a diákokat és megkezdtek az oktatást, En a pisztoly anyag ismeretét, működését oktattam. Ezen kívül géppisztoly, golyószóró, karabély lett oktatva kb. 1 -1 1/2 óras váltással cserélődtek a diákok közöttünk.

Déltájban odajött hozzám a [redacted] és közölte velünk hogy úgy intézzük hogy 1 órára legyünk kész hogy 2 órára a diákok a Kossuth laktanyába tudjanak menni, mert ott lövészet lesz részükre.

1.óra tájban én befejeztem és bejöttem a laktanyába Tudomásom szerint a lövészetben jelen volt [redacted] is.

Másnap újra hívtak a tanárok bennünket azonban mi azt mondtuk hogy csak ha parancsot kapunk rá, mivel azonban újra parancsot nem kaptunk így nem is mentünk ki.

En az ott tartozkodó tanárok közül senkit nem ismerek névszerint.

Megkivánom jegyezni hogy az első kérdésre adott válaszómmal kapcsolatban határozottan nem emlékszem arra hogy időrendi sorrendben először voltam e kint oktatni és azután a fegyvereket számba venni vagy ferdítva.

Mást előadni nem kívánok, a vallomásomat az igazságnak megfelelően minden kénysszerítő eszköz nélkül tettem meg.

KMF.

[redacted]
/: [redacted] //
vallomástevő

Rétai József hdgy
/: Rétai József hdgy :/
kihallgató

J e g y z ö k ö n y v.
Nagykanizsa, 1957. feb. 27.

Készült a Nagykanizsai rendőrkapitányság hivatalos helyiségében
[redacted] kihallgatása ügyében. Kihallgatásának alkalmával az alábbiakat mondta el.

[redacted]

Érdés: Mondja el azt, hogy mióta ismerte Orbán Mándor ht. szdost:

Válasz: Én személyesen kb. 1949-óta ismerem mint a városot ismeretem meg, mivel abban az időben költöztem Nagykanizsán egy másik lakásba és mint [redacted] őt fogadtam meg a szállításhoz. Közéleti kapcsolatam azonban nem volt vele, az októberi eseményekig nem is igen beszéltem vele.

Érdés: Miféle Orbán Mándor ellenőrzései tevékenységéről, milyen kapcsolata volt Ön és Orbán között:

Válasz: Amikor az ellenőrzés kezdett Nagykanizsán kibontakozni hallottam arról, hogy gépkocsival elmentek Orbánéért a munkahelyére tudomásom szerint Balatonfenyvesre. Személyesen vele kb. okt. 31-én találkoztam Orbánnal amikor a gyűlésre megjelent és ottan beszélt. Majd a fegyveres kiképzés ideje alatt találkoztam vele még két alkalommal, amikor beindult a kiképzés az iskolában. Ekkor azt mondta hogy csoportokra osszuk a fiatalokat és úgy oktassuk őket. Másik alkalommal a lőtérrel találkoztam vele ahol fogadtak minket amikor megérkeztünk a lőtérre. Közölte velünk azt, hogy hogyan kell a lövészetet lefolytatni, elmondta, hogy az ebédelőben kell megtartani az elméleti ismereteket majd a lőtérrel pedig az éles lövészetet. Majd másnap este onon beszéltem vele amikor jelentette azt, hogy a honvéd tisztek nem jöttek ki és mit csináljunk. Ő erre azt a választ adta, hogy majd ki mennek biztosan ha megígérték. A tisztek azonban nem jelentek meg így egy ideig megvártunk majd jött egy őrmester és vállalta a lövészet levezetését. Így meg is történt a lövészet. Több alkalommal én nem találkoztam Orbánnal.

Érdés: Mondja el azt, hogy miről tárgyaltak Orbánnal azon az összejövetelen ahol a diákság kiképzéséről volt szó:

Válasz: Amikor mink megjelentünk [redacted] utasítására az iskolában akkor [redacted] közölte velünk, hogy beszélt Orbánnal és kérte, hogy a diákságot ne engedjük a "nemzetőrökbe" hanem azt a tanárok képezik ki. Majd mondta, hogy jön mindjárt az Orbán és megijogjuk beszél Orbán meg is jelent az iskolában ekkor elmondta, hogy ő egyet ért azzal, hogy a diákságot ne vigyék a "nemzetőrökbe" hanem azt a tanárok képezzék ki fegyver használatra mivel a diákságra feltétlenül szükség lesz abban az esetben ha ellenállás lesz a szovjet csapatokkal szemben.

[redacted]

Megjegyzés: Avalomásom elsőkérdését azal egésztemki, hogy három évvel
ezelőt amikor Orbánnak a fiát [redacted] iel a gimnáziumba akkor-
egy bizottság foglalkozott azzal, és ezt a bizottságot melynek
én is tagja voltam [redacted] e, hogy járuljon hozzá a bizottsá-
g a gyerek felvételéhez mert ő ismeri az Orbánt nagyon rendes
ember.

Mást az ügyre vonatkozóan előadni nem tudok jegyzőkönyv az általam elmon-
dottakat tartalmazza melyet felolvasás után helyben hagyólag aláírtam.

evette:

Petrovics Mihály
rny.hdgy.

Kihallgatott:

[redacted signature]

J e g y z ő k ö n y v .

Készült 1957 év február 25 -én a nagykanizsai járási rendőrkapitányság hivatalos helyiségében.

Jelen vannak az alulírottak:

[REDACTED]

Ismertesse mi volt az 1956 okt.31-én megtartott tanári értekezlet célja:

Az értekezlet célja az volt, hogy a katona viselt tanárokkal megbeszéljék a diákok katonai kiképzését. Az értekezleten résztvett Orbán Nándor.

[REDACTED] és még egy pár tanár akiket név szerint nem ismerek mivel nem régebben kerültek az iskolára. Az értekezletet [REDACTED] nyitotta meg ez alkalommal ismertette, hogy a nemzetőrség helyett mi fogjuk kicserélni az iskola diákságát a fegyverek ismeretére. Orbán Nándor a felszólalásban helyeselte az iskola álláspontját a diákok kiképzésében, ezenkívül támogatását ígerte meg. A gyűlés rövid ideig tartott, közösen megállapították, hogy a kiképzést nov 1-én megkezdjük.

November 1-én a reggeli órákban az iskola kézilabda pályáján mintegy 100-120 főnyi diák gyülekezett. Az általános gimnázium diákjai és soroltattam ami kb 70-80 főből állt. Közben megjelent Orbán és megkezdődött a kiképzés megszervezése. A levante mozgalomban használt forgószinpa szerűre alakították ami abból állt, hogy három tanteremben volt elméleti ismertetés ahová egy, és után ment be a három csoportra osztott diák. Én [REDACTED] tanár társammal együtt az i/c osztály helyiségébe mentünk ahol én a diákok részére a lövelemképzésről tartottam ismertetést. November 2-án iskolában volt gyülekező ahonnan zárt rendben egy katonatiszt vezetésével a Kossuth lakonyában mentünk. Itt megkezdődött a tényleges lövészet. A diákok 3 lövést adtak le katonai karabéllyal a célra. Én magam is a diákokkal együtt lőttem le. A lötérről való beérkezés után 10 db géppisztolyt vettem iram ellenébe a nemzetőrségtől mivel nálam a géppisztoly lövészet volt előirányozva. A géppisztolyokat a tanterembe lévő raktárba helyeztem el. A raktár kulcsát az iskola altisztjénél kaptam oda.

Másnap nov. 3-án két csoportban a lövésmentünk ahol 5 töltényt oltunk ki a géppisztolyhoz amivel egyes és egy rövid sorozat lövést adtunk a céltáblára. A lövészet befejezése után egy tűzér őrm. a kézigrántó eldobását és használatát ismertette majd egy kézigránátot el is

[REDACTED]

J e g y z ö k ö n y v
Nagykanizsa 1957 február 26-án.

A jegyzőkönyv felvételét Nagykanizsa 1957 február 26-án a nagykanizsa járási rendőr kapitányság hivatalos helyiségében [redacted] tanu kihallgatása alkalmából.

[redacted]
[redacted]
[redacted]

A törvényes figyelmeztetés után a tanu az alábbiakat adja elő.

Kérdés: Tegyen vallomást [redacted] gimnáziumi tanár, ellenforradalmi tevékenységére

Felelet: Előadni kívánom, hogy [redacted] gimnáziumi tanárt 1956 szeptemberben ismertem meg, mivel ekkor voltak nála látogatáson. En magam augusztus 23-án kerültem Nagykanizsára mint [redacted]. Lakásán való tartózkodáson alatt egyáltalán politikai kérdésekről nem beszélünk. Nem tartózkodtam nála tovább mint 15 perc.

Sűrűbben vele az október 23-át követő időkben mentem hozzá el, ahol politikai kérdésekről is tárgyaltunk. Október 25-én elmentem lakására ahol többen voltak. Emlékezetem szerint jelen volt [redacted] és Jo-magam. Ezen az estén a nyugati rádióadásokat halgattuk és értékeltük. [redacted] tekintettel arra, hogy ő oroszul is beszél meghalgtuk az orosz adást is. A nyugati rádiók közül az-Angol rádió adásait tartottuk objektívnek és elfogadhatónak.

Ezen a napon volt a diákoknak a tüntetése is ahol nagyobb részben a tanárok is részt vettek. A tanárok nem mentek a diákokkal végig a tüntetésben azoktól lemorzsoldtak. Amikor a laktanyához értek alig voltak egy páran.

Következő napon körözvényvel összehívásuk a [redacted] tantastület nevelőit, pedagógus küldött választó értekezlet megtartása végett. Az értekezlet kb. 9-10 orakor kezdődött mely tartott kb. 2 ora hoszáig. Ezen az értekezleten a küldött választás tartott rövidebb ideig, majd a nagyobb részt tett ki a határozat megvitása amit az össze vont pedagógus értekezletre készítettek el. A határozatot [redacted] szakos tanárok fogalmazták meg, tudomásom szerint [redacted] tanár. Küldöttek között volt [redacted] tanár és [redacted]. A határozatból több pontra emlékszem azonban elmondani mind nem tudom.

- 1./A kompromitált politikai vezetőket váltsák le.
- 2./Az állami életből leváltott vezetőket biroságilag vonják felelőségre
- 3./Szovjet csapatok Magyarország területéről kivonni.

- 4./A leváltott vezetők élet és vagyon biztonságáról való gondoskodás.
- 5./Szüntesék meg a kötelező orosz nyelv oktatást.
- 6./Magyar történelem 1918-ig való tanulása.
- 7./Általánoságban vezessenek be valamilyeni vallás tanítást.

Több pontból áll maga a határozat azonban én mindegyikre visszaemlékezni nem tudok.

Ezen az értekezleten főleg a politikai kérdésekhez többször hozzá szólt. Felszólalásai olyan irányban történtek, hogy a javaslatára került a határozat első pontjában a politikai vezetők leváltása. Főleg a nagykanizsai Pártszervezet vezetőiről beszélt akiket úgy jellemezte, hogy nem-megfelelők és azoknak a leváltását meg kell oldani.

Valaki beszélt [redacted] mint a város képviselőjéről, hogy őt is le kell váltani.

A tantestületi értekezletet követő héten két esetben voltam nála [redacted] ahol ugyan azok a személyek voltak, mint amiről már jegyzőkönyvemben beszéltem. A beszélgetés tárgya ugyancsak az ellenforradalmi események voltak.

Emlékeztem szerint október 30-31-én volt egy előkészítő értekezlet az iskolában abból a célból, hogy a diákok fegyveres kiképzését milyen formában oldjuk meg. Ennél ezen az értekezleten nem voltam jelen, mert később szoltak. Az előkészítő értekezleten szerepelt:

Orbán Nándor volt. ht. szds.
Egy MAV. egyenruhában lévő személy.

[redacted]

tanárok.

Az értekezlet tárgya előttem ismeretlen, mivel én később érkeztem oda. Anyi azonban bizonyos, hogy megbeszélték a diákok fegyveres kiképzését, mert az értekezlet után a diákokat sorakoztatták. A sorakoztatást [redacted] és [redacted] tanárok végezték. A fent megnevezett tanárok vezetésével egy egy tanterembe vonul fel az ifjuság. Felvonulás alatt érkezett meg az iskolába három katona tiszt akik különböző fegyvereket hoztak magukkal. Ilyen volt Pl. Parabély, pisztoly, kézigránát, golyoszó. A tanároknak ekkor az lett volna a feladatuk, hogy általában meg ismertetni a diákokat a gyalogsági fegyverek kezelésére. Ekintettel arra, hogy a katonák közben megérkeztek, így ők vették át a kiképzést. A katonai tisztek a diákokat nem arra tanították, hogy a fegyverek alkatrészeit hogyan nevezik, hanem annak konkrét használatára.

Az egész szervezést meglátásom szerint Orbán Nándor volt szds. és az előttem ismeretlen vasutas végezte. A sorakoztatásnál jelen volt maga [redacted], határozottan ismerte a diákok fegyveres kiképzését és magát a célt is amiért ezt tették. Tudomásom van arról, hogy a diákoknak fegyveres kiképzése a gyaakorlatban is megtörtént. A lövészetén maga [redacted] is részt vett. A lövészet idő tartalmára a diákok fegyvert, katonai köpeny és katonai sapkát is kaptak.

Az előkészítő, értekezlet után amikor a sorakozó a diákságnak történt már több kb. literes nagyságu üvegeket hoztak magukkal. Ezekre az üvegekre azért volt szükség, mint ahogy arról értesültem, hogy a Budapesti példa nyomán a Szovjet tankok ellen használják fel benzinnel megtöltve. Az üvegeket az iskolában lévő kultur teremben voltak lerakva, amiről a hivatal segédtől értesültem.

[redacted] november negyediké után is több esetben beszéltem, amikor is politikai kérdésekről feljött a szó köztünk. [redacted] úgy értékelte a helyzetet, hogy ami jelenleg van az nem megváltoztatlan, mert külföldiségre számít. Több esetben felvetette hogy nem-e foglalkoznak személyével rendőri szervek. Ebből az volt a megállapításom, hogy az elkövetett tevékenységéből eredőe félt.

[redacted] folytatott beszélgetésből az a megállapításom, hogy nem híve a rendszernek.

Megjegyezni kívánom, hogy [redacted] amikor az előkészítő értekezlet volt a diákok fegyveres kiképzése érdekében, az utána történő diákok sorakozásánál kijelentette, a diákok és több tanár előtt, hogy a fegyveres kiképzés célja a Szovjet csapatokkal szembeni ellenállás. Minden valószínű, hogy a lövészetben is volt ehhez hasonló meggyilvétel amit legjobban bizonyított az a tény, hogy a diákok beszélgetésük alkalmával erről beszéltek [redacted] letta, hogy a diákok benzines palacknak való üvegeket hordanak be az iskolában, azonban erről nekem nem beszélt.

Tudomására hozta a diákságnak a fegyveres kiképzés "szükséges" [redacted] tanár is. Kijelentette, hogy a Szovjet csapatok ellen akarják felhasználni őket amennyiben azok Nagykanissára bejárnának.

Az ügyvel kapcsolatban egyéb előadni valóm nincs a jegyzőkönyvet felolvasás után h.h. aláírom.

Jegyzőkönyvet felvette:

Vallomást tette:

..... szds.

[redacted]

J e g y z ő k ö n y v

[REDACTED] kihallgatásáról.

Zalaegerszeg, 1957. május 9.

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED],
katona volt,

[REDACTED],
büntetve nem volt,
[REDACTED].

KÉRDÉS: Mit tud Ön Orbán Nándor volt nagykanizsai Nemzetőrség parancsnokának ellenforradalom alatt végzett tevékenységéről?

VÁLASZ: Orbán Nándort 1945. óta ismerem. Ugyanis ebben az időben költöztem Nagykanizsára és mint fuvaros ő szállította haza butoraimat. Nekem 1945. óta személyes kapcsolat nem volt vele. Tudomásom szerint Balaton mellett lakott és onnan jött Nagykanizsára az ellenforradalom alatt.

Megjegyezni kívánom, hogy az ellenforradalom ideje alatt mikor [REDACTED] összehívott bennünket a diákság fegyveres kiképzésével kapcsolatban, ott láttam Orbán Nándort. Orbán ez alkalommal beszélt nekünk, azonban, hogy mit azt nem tudom. Gondolom, hogy a kiképzéssel kapcsolatos dolgokról beszélt, mivel ezért hívtak össze bennünket.

Határozottan tudom, hogy Orbán Nándor a nagykanizsai Nemzetőrség parancsnoka volt. Mint parancsnok ő írta alá a fegyver kiadásokat. Csak azok kapták a fegyvert, akiket ő jónak talált. Hámas járőröket szervezett, melyek között meglehetősen találni a civil ruhás nemzetőrt. Később a nemzetőrök részére katona köpeny is adatott. Ezt onnan tudom, hogy a mi diákjainkat, valamint minket is felszereltek fegyverrel és katonaköpenyvel. A diákok fegyveres kiképzéséhez 10 db. dobtáros géppisztolyt adtak. Ezzel tartottuk a lövészeteket is.

Tudomásom szerint a Nagykanizsán megalakult Nemzeti Bizottság tagjai mentek el Orbánért, azonban, hogy kik voltak ezek, azt nem tudom.

[Handwritten signature]

KÉRDÉS: Beszéljen [redacted] tanár ellenforradalmi tevékenységéről!

VÁLASZ: [redacted], mint kollégámat ismerem. Tudom azt, hogy mindkét felvonuláson résztvett. Ugyancsak résztvett a diákság rendőrség előtti felvonulásán. Tagja volt a pedagógus "Forradalmi Tanácsnak". Mint küldöttet beválasztották a városi Forradalmi Tanácsba, ahova több esetben elment értekezletre. Tudomásom van arról is, hogy Rimai, mint Nagykanizsa küldötte résztvett a győri Dunántúli Nemzeti Bizottmány értekezletén. Hazajövetele után sokat beszélt nekem erről. Többek között elmondta, hogy a győri értekezleten résztvevőket kétszeri igazoltatás után engedték be. Elmondta azt is, hogy a gyűlést y nyugatra távozó [redacted] embere tarthatta. A küldöttek beszámoltak a megyéjükben lévő eseményekről. Egyébként ő úgy jellemezte az egészet, hogy az nem valami jól megszervezett gyűlés volt, kapkodás jellemezte az egészet.

A diákok kiképzésében tudomásom szerint nem vett részt, mivel állandóan gyűlésekre járt, Aktivan tevékenykedett, mint Forradalmi Tanács tag. Nincs tudomásom arról, hogy fegyvere lett volna.

KÉRDÉS: Beszéljen [redacted] ellenforradalmi tevékenységéről!

VÁLASZ: [redacted], hozta össze a tanári értekezletet, melyen a gimnázisták fegyveres kiképzéséről volt szó. Ezen az értekezleten résztvett Orbán Nándor Nemzetőrség parancsnoka is. [redacted] ezen a megbeszélésünk során közölte, hogy a diákok fegyveres kiképzését az iskolán belül fogjuk megoldani, úgy, hogy a kiképzésbe bevonjuk a tanári kart is. [redacted] tudott arról is, hogy a Nemzetőrségtől 10 db. géppisztolyt hoztunk el, mellyel a kiképzésüket tartottuk, illetve későbbiek során a katonák tartották.

A diákok között nagy tekintélye volt, ami nem egy esetben megmutatkozott a diákság részéről. A pedagógus Forradalmi Tanácsba nem vett részt, annál is inkább, mivel igazgatók nem voltak megválaszthatók. Tudomásom van arról, hogy Orbán nemzetőr parancsnokkal ő tartotta a kapcsolatot. Más tevékenységéről nem tudok.

KÉRDÉS: Ismeri Ön [redacted] nagykanizsai lakóst?

VÁLASZ: Igen ismerem. Annyit tudok róla, hogy [redacted] volt és versenyekre járt. Az ellenforradalom ideje alatt végzett esetleges tevékenységéről nem tudok.

KÉRDÉS: Adataink szerint Ön résztvett a szovjet hősök temetőjében végzett rongálásokban?

VÁLASZ: Tagadom azt, hogy én résztvettem volna ebben.

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, azt elolvasás után hh. aláírom.

Felvette:

Ujvári József rny. hdgy.
vizsgáló.

[redacted]
letartóztatott.

[redacted]

402

12. Katona volt-e, és hol szolgált? (alakulat): 1939-1945-ig tart. hadi
 fogságban volt-e és hol? angol Klagenfurt
13. Képzettsége: tanár a) ír és olvas: _____
 b) magasabb iskolai képzettsége: _____
14. Anyanyelve: magyar Ezenkívül: beszél még: német, francia
 ír még: igen
15. Gyám, vagy gondnok volt-e gyanúsított? nem volt
16. Előző büntetések: nem volt
17. A gyanúsítottnál esetleg felismerhető testi, vagy szellemi
 fogyatkozás: nincs

Gyanúsított, akit figyelmeztettem védőválasztói jogára; felvilágosítottam a védő kirendelések módzatairól és az ingyenes védelem esetéről, kijelenti:

- a) védőül választom: [redacted]
nagykanizsai
- b) ingyenes védő kirendelését kérem.
- c) nem kívánok védőt.

Gyanúsított az ügyvel kapcsolatban a következőleg nyilatkozik:

KERDES: Mondja el életrajzát!

VÁLASZ: Intelmiségi családból származom. Apám 1938-ban nyugdíjba ment. Mielőtt mint [redacted] dolgozott különböző helyeken.

Elemi iskoláimat [redacted] községben végeztem 1926-1930-ig. Elemi iskoláim elvégzése után Pécsen végeztem el 1930-1938-ig a 8 gimnáziumot. Tényleges katonai szolgálaton teljesítésére vonultam be 1938-ban a budafoki árkász századhoz. 1940. novemberében, mint tartalékos zászlós szereltem le. Leszerelésen után [redacted] iratkoztam be. 1942. novemberében az iskolával kivitték a szovjet frontra, ahol a II. repülős dandár árkász századánál teljesítettem szolgálatot. 1943. november 20.-án szereltem le és tovább folytattam tanulmányaimat. 1944. január 20.-án vizsgáztam le, mint [redacted] tanár.

Mint [redacted] tanárt a veszprémi gimnáziumba helyeztek, ahol 1944. októberéig voltam. Ekkor ismét behívtak katonának, Szabolcsra. Kb. 2 hét után behoztak bennünket Dobronczra / Szabolcs megye/, ahol megalakult a repülőterépitő zászlóalj. Ennek a zászlóaljnak az volt a feladata, hogy Szolopka és Mihályfa között repülőteret létesítsen. A szovjet csapatok előrenyomulása következtében a repülőter építése abba maradt, így mi Szombathelyre mentünk. Innen jártunk ki Vasszilvágyra repülőter karbantartási munkákra.

1945-ben zászlóaljunkat Szombathelyen szétverték, így a megmaradt katonákkal együtt Klagenfurt felé vettük az irányt, ahol 1945. húsvét után estem angol fogságba. Ugyancsak ebben az évben [redacted]

tértem haza Nagykanizsára, ahol a későbbiek során tanárnak neveztek ki. Azóta is Nagykanizsán, mint tanár dolgoztam letartóztatásomig.

KERDES: Milyen tevékenységet fejtett ki az ellenforradalom ideje alatt Nagykanizsán?

VALASZ: Élisem rem, hogy a MAORT-osok felvonulásán résztvettem, melyről az alábbiak szerint nyilatkozom:

A tanári szobában tartózkodtam, amikor [redacted] felhívott telefonon, hogy a MAORT-osok vonulnak fel az utcán és ezért szedjem össze a tanári kart és menjünk le az utcára és az ott található diákokat kergessük haza. Az utcára érve láttuk, hogy már a felvonulás megkezdődött. Mivel a tömeg már a Pártbizottság felé tartott, így én is [redacted] kollégámmal együtt a tömeg közé álltunk és mi is felvonultunk a Pártbizottság elé. A tömeg a Pártbizottsághoz érve [redacted] a nagykanizsai Bányász kapusa felment a Pártbizottság erkélyére, ahova kitűzte a nemzeti színű zászlót. A párt részéről [redacted] elvtárs nyugtatta a felvonulókat, hogy ne csináljanak rendezavarást, vonuljanak nyugodtan fel és utána menjenek haza. Az alkalommal verték le a Pártbizottság cőgtábláját is, hogy kik azt nem tudom.

Pártbizottságtól együtt mentem a tömeggel a Szabadság tér felé. A posta épülete előtt megállt a tömeg, ahol [redacted] állítólag a pécsi egyetemisták követeléseit olvasta fel. A [redacted] által felolvasott követelések az alábbiak voltak emlékezetem szerint: oroszok menjenek haza, életszínvonal, Kossuth címer stb.

Rövid beszéd után a tömeg az állomás felé özönlött. A Mezőgazdasági Technikumhoz érve már a technikum diáksága zászlókkal várta a felvonulókat, majd csatlakoztak a tömeghez. A tömeggel együtt vonultunk tovább a vasuti átjárón át a Csengeri úton keresztül a sétaterre. A sétaterren sok diák és általános iskolás volt. A diákokat figyelmeztettem arra, hogy menjenek haza, nekik nem szabad felvonulni. Láttam, hogy a gyerekek nem nagyon hallgattak rám.

Szekután [redacted] kollégámmal együtt a tömeg után mentünk. Este, amikor a nagy felvonulásnak vége volt, hazament közben arra lettem figyelmes, hogy a rendőrség felől nagyobb számú diák csoport vonul zászlókkal. A diák felvonulók élén [redacted] tanár volt. Amikor a mozi sarkához értek a diákokat bevezettük az iskola udvarára, ahol [redacted] szólított hozzájuk. Megkérte őket, hogy menjenek haza. [redacted] a diákság nem hallgatott, ezért [redacted] beszélt hozzájuk. Megkérte a felvonulást azért, hogy szépen rajlott le és megkérte a diákokat, hogy menjenek haza. A diákok és mi is hazamentünk. Másnap hallottam, hogy a diákok még az este ismét felvonultak a sétaterrebe. Az esti felvonulásról bővebbet nem tudok.

KERDES: Ki szervezte a rendőrség előtti diákfelvonulást?

VALASZ: A diákfelvonulást, hogy ki, vagy kik szervezték erről nincs tudomásom. Megjegyezni kívánom, hogy a diákok élén [redacted] tanár haladt.

KERDES: Az említett MAORT-os felvonuláson kívül hány felvonuláson vett még részt?

4053

VÁLASZ: A MAORT-os felvonulást követő nap reggel kb. 10 órakor a diákok sorakoztak fel a kézilabda pályán. A felsorakozás után a Városi Pártbizottság részéről [redacted] elvtárs beszélt hozzájuk. Ekkor jelen volt [redacted] tanár és [redacted]. Ekkor a beszéd közben a diákok közül kilépett [redacted], aki a diákok felé fordulva a következő kijelentést tette: "gyerekek gyertek utánam, nem érdemes ezeket hallgatni". Ekkor a felsorakozott diákok zárt sorokban elkezdték a felvonulást. Ez a felvonulás csendesen zajlott le. Előbb a városon keresztül mentünk, majd a honvédségi laktanyához értünk, ahol a tömeg elkérte a parancsnoktól a zenekart, valamint szakasz katonát, akik utána velünk vonultak fel. Ennek a felvonulásnak délután kb. 2 órakor lett vége.

KERDÉS: Milyen tevékenységet fejtett ki Ön az iskolában a diákok részére megtartott fegyveres kiképzésekben?

VÁLASZ: Megjegyezni kívánom, hogy [redacted] október vége felé egy körözvényt hoztak le azzal, hogy az igazgató értekezletet tart. Másnap az értekezlet meg is kezdődött, ahol a következő tanárok vettek részt: [redacted]

[redacted] és egy előttem ismeretlen vasutas egyenruhába, valamilyen Orbán Kálmán ht. szds. a nagykanizsai Nemzetőrség parancsnoka.

[redacted] közölte velünk, hogy Orbán Nemzetőr parancsnokkal már megbeszéltek a diákok kiképzését és úgy határoztak, hogy az iskola saját kebelén belül fogja ezt végrehajtani, úgy, hogy meguk a tanárok fogják megtartani. Mivel [redacted] erre vonatkozólag az eligazítást megkaptuk, így másnap már hozzá is láttunk a diákok fegyveres kiképzéséhez. A bent lakó diákokat 3 csoportra osztottuk. Egy csoportba kb. 30 fő volt. A kiképzés első napján én a csoport célközből való célzását oktattam. Ebbe segítségemre volt [redacted] tanár is.

Másnap már nem mi végeztük az oktatást, mivel a honvédségtől egy fegy. jött, aki átvette tőlünk a kiképzést. Az előadása alkalmával a pisztoly működéséről és használatáról beszélt. A két másik katona tiszt pedig géppisztoly és golyószóróról tartott előadást.

Másnap reggel azok a diákok, akik a kiképzést megkapták, a Kos ut. laktanyába éleslövészetre mentek. Ezekkel tartottam én is, mint tanár és mint kiképzési megbízott. Megjegyezni kívánom, hogy mielőtt kimentünk volna a Városi Nemzeti bizottságtól fejéenként 10 d. rb. katonaköppentyt kaptunk, a kiképzések alkalmára. A köppenyeket felvettük és úgy mentünk ki a lőtérre.

A lőtérre érve először puskával lőttünk, fejenként 3 lövést. Másnap géppisztolyból 5 lövést, kettőt egy-egy lövésre, hársat pedig csoportban kellett leadni. A fegyvereket én vettem át a Nemzeti bizottságtól kiképzés céljára. November 4-én reggel az iskolába érve [redacted] közölte velem, hogy a 10 db. géppisztolyt visszatvitte a nemzetőrségnek és leadta.

KERDÉS: Milyen célt szolgált a diákok fegyveres kiképzése?

VÁLASZ: A fegyveres kiképzés az a célt szolgált, hogy így együtt tudtuk tartani a diákságot, továbbá azért, mert nem startuk azt, hogy diákjaink a nemzetőrség munkájába résztvegyenek, mivel ott még sok kétes elem tartózkodott.

[redacted]

KÉRDÉS: Ön tett olyan kijelentést a diákok és tanárok előtt, hogy a diákok fegyveres kiképzése azért folyik, hogy a bevonuló szovjet csapatoknak ellent tudjanak állni.

VÁLASZ: Tudomásom szerint én ilyen kijelentést nem tettem, hogy a diákokat a szovjet csapatok ellen akarjuk felhasználni.

A kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyv vallomásonak helyesen tartalmazza, az az igazságnak megfelelően lett felvéve, a jegyzőkönyvet elolvasás után aláírom.

Felvette:

Ujvári József rny. hdgy.
vizsgáló.

[Redacted]
[Redacted]
letartóztatott.

[Redacted]

[Handwritten signature]

219-282/197

J e l e n t é s .

Zalaegerszeg, 1957. május 11-én.

A BM. Somogy megyei Rendőrfőkapitányság 1957. február 2-án nyomozást indított Orbán Nándor volt ht. szds. Somogyváros-i lakos ellen népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekmény miatt. Nevezett 1956. október 26-át követően a nagykanizsai gimnáziumban [redacted] tanárokkal megállapodtak abban, hogy az iskola keretén belül a hallgatók részére katonai kiképzést szerveznek. Ezt követően az iskola épületében [redacted] három tantermet biztosított, ahol elméleti oktatás folyt, majd az elméleti oktatás után löki-képzésben is részesítették a tanulókat.

Orbán Nándor előzetes letartóztatásának meghosszabbítása 1957. május 25-ig, [redacted] meghosszabbítása 1957. május 27-ig lett engedélyezve, azonban [redacted] letartóztatása 1957. május 12-ig lett engedélyezve.

Nevezettek ügyét az idő rövidsége miatt ezideig befejezni nem tudtuk, így a fentiek alapján kérjük [redacted] előzetes letartóztatásának meghosszabbítását 1957. május 27-ig engedélyezni.

Készítve
Orbán Nándor rny. őrnagy.
osztályvezető.

Készítve
Kollár István rny. főgy.
osztályvezető.

Készítette: ZSN/GE.
Készült: 3 pld.

J e g y z ő k ö n y v

[redacted] kihallgatásáról.

Zalaegerszeg, 1957. május 13.

[redacted] a,
[redacted]
erettségi,
katona volt,
nős.
[redacted]

KÉRDÉS: Mióta ismeri Ön [redacted] nagykanizsai lakóst?

VÁLASZ: [redacted] nagykanizsai lakóst 1945. után ismertem meg. Ebben az időben a Városi Tanácsnál dolgozott, mint titkár. A város ügyes-bajos dolgait ő intézte. Hallomásból tudom, hogy a "Forradalmi Tanácsnak" tagja volt. Tevékenységéről nem tudok.

KÉRDÉS: Milyen ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki [redacted]

VÁLASZ: [redacted] a Városi "Forradalmi Tanács" elnöke volt. Elmondása szerint ő nem is tudja, hogyan került ebbe a dologba. Ha jól emlékszem a nagykanizsai fogdába arról beszélt nekem, hogy este gépkocsival hozták be a Városi Tanácsba, ahol nyomban megválasztották a "Forradalmi Tanács" elnökének. Tevékenységéről nem tudok. Megjegyezni kívánom, hogy elmondása alapján ő nem foglalt állást amellett, hogy az ávósokat és pártfunkcionáriusokat le kell tartóztatni. Erre több esetben hivatkozott is. Tudomásom szerint [redacted] mint [redacted] dolgozott Nagykanizsán.

KÉRDÉS: Van-e tudomása arról, hogy Orbán és társai több államvédelmi tisztelet tartóztatott le?

VÁLASZ: Erről nincs tudomásom annál inkább sem, mivel én ebben az időben el voltam foglalva a diákokkal.

KÉRDÉS: Az ellenforradalmi idők alatt milyen tevékenységet fejtett ki Balos nevű személy?

VÁLASZ: Az ellenforradalmi idők alatt a városban találkoztam [redacted] aki megkérdezte, hogy nem-e lépek be a nemzetőrségbe. Tudomásom szerint [redacted] tagja volt a Nemzetőrségnek. Egyéb tevékeny-

443

ségéről nem tudok. Egyébként, mint orvos dolgozik Nagykanizsán.
Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, azt elolvasás
után hh. aláírom.

Felvette:

Ujvári József ny. hdgy.
vizsgáló.



letartóztatott.

H a t á r o z a t
a nyomozás befejezéséről.

Népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekmény büntette miatt Orbán Nándor és társai ellen indított bűnügyben.

1. Orbán Nándor szül: Kecskemét, 1910. február 10., anyja: Willer Gizella, értelmiségi származású; idomár, volt ht. szds. gimnáziumi érettségi és ludovika végzettségű, pártönkivüli, büntetlen előéletű, magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, Somogyfajsz Állami Versenylótenyésztelepi lakós,

2. anyja: [redacted], nős, foglalkozása [redacted], egyetemi végzettségű, munkás származású, volt [redacted] jelenleg pártönkivüli, büntetlen előéletű, magyar nemzetiségű és állampolgár, [redacted] lakós,

3. [redacted] értelmiségi származású, [redacted] pártönkivüli, magyar nemzetiségű és állampolgár, [redacted] lakós,

4. [redacted], értelmiségi származású, nős, pártönkivüli, magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, [redacted] alatti lakós.

I.

Orbán Nándor 1956. októberében aktivan bekapcsolódott az ellenforradalmi megmozdulásokba, mint Nemzetőrség parancsnoka tevékenykedett. Önként jelentkező személyekből nemzetőrséget szervezett, majd a nagykanizsai gimnázium tanári karát is bevonta a nemzetőrség fegyveres kiképzésébe. Az iskolai hallgatók kiképzésébe [redacted] adott segítséget, majd közölték a tanulókkal, hogy a szovjet csapatok elleni támadásra készítik fel őket. A diákság fegyveres kiképzése alkalmával katonai egyenruhát biztosított, így a hadipuskával történt löképzést egyenruhába hajtották végre.

Orbán Nándor, mint a Nemzetőrség parancsnoka utasítást adott arról, hogy [redacted] származású személy lakásán tartsa a házkutatást, mert szervezkedés gyanúja áll fenn. A személy kihallgatását Orbán hajtotta végre. Nevezett cselekményét bizonyos mértékű beismerő vallomása, társai vallomása és tanúk vallomása.

II.

██████████ c beismerte, hogy 1956. októberi ellenforradalmi események során Orbán Nándor volt ht. szds. felhívására a gimnaziumi tanári kart behívatta, majd a diákság köréből 50-60 főből álló nemzetőrösget állítottak össze. Ezt követően egy alkalommal elméleti, majd lövészet kiképzésbe részesítették a diákságot. A kiképzés célja az volt, hogy egy esetleges szovjet támadás ellen bevessék a diákságot. ██████████ - Orbán Nándor volt ht. szds. felhívása során - értesülést szerzett Orbán terveiről, mégis aktívan támogatta. ██████████ ellenséges tevékenységét bizonyítja Orbán Nándor és társai, valamint tanuk vallomása.

III.

██████████ 1956. októberében aktívan bekapcsolódott az ellenforradalom munkájába, mint tanár az iskolai hallgatókat tüntetésekre vitte. Résztvett a diákok fegyveres elméleti kiképzésében, annak ellenére, hogy tudomást szerzett arról, hogy a kiképzés célja egy esetleges szovjet támadás ellen folyik, melynek kezdeményezője Orbán volt. ██████████ mint Városi Forradalmi Bizottság tag résztvett Győrben lefolyt ellenforradalmi ülésen. Hazaérkezése után tapasztalatairól beszámolt, majd azzal vádolta a Forradalmi Bizottságot, hogy gyengén dolgoznak. Felszólalásában követelte a volt AVH-sok és pártfunkcionáriusok őrizetbevételét és azok felelősségre vonását. A tanuk és bűntársai nevezettre megfelelő bizonyítékot szolgáltatottak.

IV.

██████████ az ellenforradalom idején résztvett a felvonulásokon. Segítséget nyújtott a diákság fegyveres kiképzésében, mint oktató tevékenykedett. Tudomására hozta a diákságnak, hogy a szovjet csapatok elleni támadás elhárítása ellen folyik a fegyveres kiképzés. ██████████ a tevékenysége során több alkalommal bizonyítékot tett Szovjetunió és a kommunisták elleni gyűlöletéről. Tevékenységét bizonyítja saját vallomása, társai és tanuk vallomása.

Az I. pont alatt felsorolt terhelt bűncselekménye a BHÖ. 1 pont /1/ bekezdésébe foglalt, a II-III. és IV. pont alatt felsorolt terhelt cselekménye a BHÖ. 1. pont /2/ bekezdésében foglalt bűncselekmény megvalósítására alkalmas.

A fentiekre tekintettel aként

h a t á r o z t a n,

hogy az I. r. terhelt ellen a BHÖ. 1 pont /1/ bekezdésben felvett népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló, a II., III. és IV. r. terhelt ellen a BHÖ. 1. pont /2/ bekezdésben foglalt népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekményben tevékeny részvétel miatt, elrendelem a nyomozást a Bp. 135. §. /1/ bek. alapján befejezetté nyilvánítom.

Zalaegerszeg, 1957. május 21.

Egyetértetek:

Molnár István rny. fhdgy.
vizsg. aloszt. vez.

Zsuppán Nándor rny. hdgy.
vizsgáló.

V35

határozatot előttünk kihirdették.

laegerszeg, 1957. május 21.

Oh Nándor

bán Nándor
terhelt.

[REDACTED]

terhelt.

[REDACTED]

terhelt.

[REDACTED]

terhelt.

439

ELÜGYMINISZTERIUM
III/2.osztály

SZIGORUAN TITKOS!

64-3310/1965.

Hiv.sz:213-495/1965.

Tárgy:Orbán Nándor /:1910.Kecske-
mát,Viller Gizella:/ ügye.

BM.Somogy megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály Vezetőjének !

K a p o s v á r .

A multban ht.tábori tüzér szds.volt.Hivatásos szolgálatának
kezdete 1933.VIII.20.

Magyar Érdemrend Lovagkereszt kitüntetést kapott.

anyaga: 1944 évi Tiszti Rangsorolás
430.oldalán, O-2136 számú
dossziében.

1950-51-ben készült aláírásnélküli jelentések szerint a "Fehér
Gárda" elnevezésű demokrácia ellenes illegális szervezkedésről
tudomással bírt.

anyaga: V-71159,V-71159/1,V-71197,
számú dossziékban.

Az 1956-os ellenforradalom ideje alatt a nagykanizsai "Nemzetőrség"
parancsnoka volt. ÁVH.tisztek és kommunisták előállítására, valamint
lakásukon való házkutatásokra utasítást adott.

Megszervezte a középiskolás diákoknak a szovjet csapatok elleni
bevetésre alkalmas kiképzését és azt személyesen is ellenőrizte.

A Legfelsőbb Biróság 1958.I.24-én Bf.II.3088/1957/22 számú itéle-
tével nevezett népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló
szervezkedés btt.miatt 10 évi börtönbüntetésre, 1000 Ft.értékű
vagyonelkobzásra és egyes jogainak gyakorlásától 10 évi eltiltásra
ítélte.

anyaga: V-142842 számú dossziében.

Az O-7421 számú dossziéből töröltük, mivel abban a rávonatközö
anyag dokumentációt nem képez.

Szerepel még osztályukon az F-6989 számú dossziében.

Budapest,1965.julius 28

Ács Ferenc r.ezredes
osztályvezető

Készült: 2 pld.

Készítette: Z.S-né/DE.

Kapja:1.pld.Cim. 1.pld.V-142842.

V-71197 m. dossziéjében
nem található az irattartás

Zalaegerszegi megyei bíróság.

H. 429/1957/8. szám.

26-5523/A/100
1-142842

A Népköztársaság nevében!

A zalaegerszegi megyei bíróság nagykanizsán 1957. július 8-tól 16-ig megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t t :

I. r. Orbán Mándor vőlegyes aki 1910. február 10-én Kecskeméten született, somogyfajzi lakás, nős: Vigántói Zsófiával, 6 kiskorú gyermekes, Indóvika Akadémiát végzett, volt hivatasos tüdőszázados, 14 idemér a somogyvári Állami Vöröskereszt Telepen 980 Ft havi keresettel, magyar állampolgár, szülei: Orbán Mándor és Willer Gizella,

bűnös a népi demokrácia Államrend megőrzésére irányuló szervezkedés vezetésével elkövetett bűntettben,

szert a megyei bíróság főbüntetésenként

15 /tizenöt/ évi börtönnel, mellék büntetésenként pedig egyes jogainak eltiltásával 10 /tíz/ évre, 1000 /egyszer/ Ft vagyon elkobzására és Zalaegerszeg területéről 5 /öt/ évi kitiltásra ítéli. 1957. január 31-től a mai napig előzetes letartóztatásban eltelt időt a kiszabott börtönbüntetésbe beszámítja.

II. r. Rimay Béla vőlegyes - aki 1932. május 20-án Zalaegerszegen született, belatonalmási lakás, nőtlen, gyermektelen, gimnáziumi tanár, egyetemistát végzett 1004 Ft havi keresete van, szülei: Rimay István és Júlia Margit, büntetlen, tartalékos alhadnagy, magyar-állampolgár 2500 Ft értékű fél családiház vagyonos van,

III. r. Gögös Ferenc vőlegyes aki 1904. április 6-án Badacsonytomajon született, nagykanizsai lakás, nős: Csala Erzsébettel, 2 gyermekes, gimnáziumi igazgató, 2300.- Ft havi keresettel, vagyonos, magyar állampolgár, tartalékos alhadnagy, büntetlen szülei: Gögös István és 16th Julianna.,

IV. r. Solti Jenő vőlegyes - aki 1920. július 18-án Nagykanizsán született ott is lakik nős: 16th Klárával, 2 kiskorú gyermekes, felesége adminisztrátor 1000 Ft havi keresettel, gimnáziumi tanár 1300 Ft havi keresettel egyetemistát végzett, tartalékos alhadnagy., szülei: Solti Zoltán és Hoshammer Engelbetta, büntetlen magyar állampolgár,

bűnös a népi demokrácia Államrend megőrzésére irányuló szervezkedésben tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

szert a megyei bíróság,

II. r. Rimay Béla vőlegyeset főbüntetésenként 8 /nyolc/ évi börtönnel, mellék büntetésenként pedig egyes jogok gyakorlásától 10 /tíz/ évre való eltiltással

ra és 500 /ötöszáz/ Ft vagyonekhozására és Zala megye területéről 5 /öt/ évi tiltásra ítéli. A terheltnek 1957. február 14-től a mai napig előzetes letartóztatásban eltöltött idejét a kiszabott börtönbüntetésbe beszámítja.

III. r. Gögös Ferenc vádlottat főbüntetésként 5 /öt/ évi börtönrre, mellékbüntetésként pedig egyes jogaitól 3 évi tiltásra és 500 /ötöszáz/ Ft. vagyonekhozására ítéli.

Terheltnek 1957. február 24. napján óta a mai napig az előzetes letartóztatásban eltöltött idejét a kiszabott börtönbüntetésbe beszámítja.

IV. r. Solti Jenő vádlottat főbüntetésként 3 /három/ évi és 6 /hat/ hónapi börtönrre, mellékbüntetésként pedig egyes jogainak 3 /három/ évi tiltására és 300 /háromszáz/ Ft vagyonekhozására ítéli.

A terheltnek 1957. február 8-tól 1957 május 18-ig, tovább 1957. január 15-től a mai napig az előzetes letartóztatásban eltöltött idejét a kiszabott börtönbüntetésbe számítja.

Vádlottak kötelesek az eddig felmerült 1977,40 Ft és ezután felmerülő büntetői költséget egyetemeslegesen az államnak megfizetni.

I n d o k o l á s :

A megyei bíróság a következő tényállást állapította meg:

A budapesti 1956. október 23-án kitört ellenforradalmi lázadás hatására az ezt követő napokban nagykanizsán a budapesti és nagykanizsai ellenforradalmi szervezők bujtogatására tömeges meghozódások kezdődtek.

1956. október 25.-én a délutáni órákban tüntető felvonulás kezdődött. Mivel tanítás délután már nem volt a város területén tartózkodó, főleg középiskolai diákok szervezetlenül csatlakoztak a tömeghez.

Orbán Károly I. r. vádlott a felszabadulás előtt Mű Indovika Akadémiát végzett hivatásos tiszt volt, századosi rendfokozatban. Szülei kacskeháton 20 hold föld és egy ház vagyonnal rendelkező polgári iskolai tanárok voltak. A vádlott a felszabadulást megelőzően Nagykanizsán a tüzerlektanya parancsnoka volt. A második világháborúban csapattestével a Szovjetunió elleni háborúban részt vett és több magas magyar és német kitüntetésbe részesült. 1946. év végén a hadsereg kőtelékéből leszerelték. Az 1936-os berlini olimpián az öttusaásban ötödik helyezést ért el. A hadseregből történő leszerelése után fizikai munkakörben különböző munkahelyeken dolgozott, a legutóljára a Somogyvárdi Állami Verseny Intézet igazgatója volt. Zen munkájában kiváló eredményeket ért el, úgy, hogy az általa idomított lovak közül több lóval nemzetközi versenyeken kitűnő helyezéseket értek el. Állandó lakása Somogyfajna község. 5 kiskorú gyermekes. 1942-ben baleset folytán koponyaszéli törést szenvedett. Betegségéből szövődmények nélkül gyógyult. Kátározott, nyugodt megatartású. Vesekőgyorsok és izületi bántalmak miatt orvosi kezelésben részesül.

Vado
te Al
itt k
nyoho
dkir
te ter
veit
nyagi
körül
tanuk
helye
tanu
elsze
II.
aito
láro
előt
III.
ny
tis
ból
dol
ny
wol
ta
n
fo
ta
re
IV
di
a
s

védelen budapesti Püvárosi Tanács XIII. ker. VIII. Egészségügyi Osztálya által kiállított azon tartalma orvosi bizonyítvány alapján, hogy vádolt koponyaalapi törés és súlyos agyrázkódás következtében előállott psychopáthiában szenved, amely nagy fokú emlékezőtöredékben valamint dühkiatörésekben nyilvánul meg s ilyen állapotban beszélni nem képes, kérte terhelt elállapotának megvizsgálását. Ennek szükségességét a megyei bíróság nem látta s, ezért ezen indítványt elutasította. A tárgyalás anyaga s a terheltnek társított megatartása és a tanúk által vallott körülmények, különösen dr. Juhász János / 93 c/ és Pelle János / 81 o/ tanúk vallomása arra engedett következtetni, hogy terhelt korábbi munkahelyén, az ellenforradalom idején és a tárgyaláson is nyugodt megatartású volt, kitűnő emlékezőtehetséggel rendelkezik így a 14 évvel ezelőtt elszenvedett sérülése elmeállapításra kihatással nem volt.

II. r. Kissy Béla szülei gyógyszerészek, gyógyszerészetüket 1949-ben államosították. 1955-ben végzte el az egyetemet, ezóta nagykanizsán az általános gimnáziumban tanár, nőtlen, gyermektelen. Tanártársai és a diákok előtt népszerűségnek örvendett.

III. r. Gögös Ferenc vállalt, munkás családból származik. Iskoláit csak egy évig elvégezte, hogy apai pályára készült és így ingyenes tanítással részesült. Még teológus korában azonban kilépett és saját erőből elvégezte az egyetemet s mivel állást nem kapott tisztviselőként dolgozott 1 1/2 évig, majd különböző iskolákban, tanított. 1953-ban lett nagykanizsai általános gimnázium igazgatója, 1947-től a MDP-nek tagja volt. Az ellenforradalom előtt nevelői igazgatói feladatát kiválóan látta el, s ezért 1955 június 4-én "kiváló tanár" kitüntetésben és 3000 Ft. pénzjutalomban is részesült. Nős, két gyermekes, egyik gyermeke az ellenforradalmi események után a soproni erdőmérnöki főiskoláról nyugatra távozott. Koroly híggétt is előző készségi, munkatársai és diákjai szeretettel élvezte.

IV. r. Solti Jenő vállalt édesapja körjegyző volt. Vállalt a felszámolás előtt szerente tanári diplomáját, hosszabb ideje a nagykanizsai Általános Gimnáziumban orosz majd testnevelési tanár, nős, 2 gyermekes, szerény megjelenségű és nehezebb anyagi körülmények között él.

Diákjaival iskolán kívül is rendszeresen foglalkozott, őket anyagi támogatással, messzeemenően széleskörű és sokoldalú társadalmi munkát végeztetett.

Adóhatási iratokban amikor Gögös Ferenc III. r. vállalt értesült a tüneményekről érintkezésben lépett tanártársaival így, a II és IV. r. vádlottakkal is, hogy próbálják megakadályozni azt, hogy az iskola diákjai a megmondulásoktól távol tartsák magukat. A tanárok egy része az értesítéssel együtt a tünemények után ment. Mielőtt a tünemények között a diákok is csatlakoztak kisebb csoportokban a tüneményekhez. A vállalt tanárok a diákokat kivonták a tünemények közül és a ligeti sötétjére vitték s onnan elküldték őket haza. A tanár ekkor már a középületekről a város csillaga leverte.

Gögs. ... hazament, Rimay Béla továbbra is az uton tartozko.
Rimay Béla később észrevette, hogy egy teherautón egy csoport diák
lad a városba a gépkocsira felszállt. A diákok Kossuth-
nátákat ére-
keltok. A rendőrség épülete előtt a kocsiról a diákokat leszállita-
ta és az ott lévő diákokkal együtt zárt rendbe bevitte őket a gimnázium-
szimba. A diákok egy régi címerrel ellátott nemzet- zászlót vittek és
ellenesges árulattól fűtött jelszavakat kiabáltak. A gimnázium ud-
varán Gögs. igazgató próbálta rövid beszédben csillapítani a diákokat,
de őt a diákok fagyosan fogadták. Utána Rimay szólt a diákokhoz és
bár ő is csillapítani igyekezett őket, kijelentéseit a diákok tetsze-
nyilvánítása követte. Utána a diákok elmentek haza.

Rimay ezután értesült egy tanártársától, hogy a tüntető tömeg a Szabad-
ságtéren elhelyezett szovjet emlékmű lebontására készül és tanártársai-
azon kérésre, hogy segítsen a más iskolák diákjainak fegyelmét megő-
rizni Szabadás- tőrré ment. Ott a diákcsoportok a tömegben különféle
jelszavakat kiabáltak. Végignézte az emlékmű lerombolását. Utána a tö-
meg szétszéledt. Közben a Leánydiák-otthon igazgatója kérésére segí-
tett a leányoknak visszavinni az iskolában, ugyanis a diákokotthonba
italos emberek törtékbe és az igazgatót kényszerítették a leányokkal
történi felvételre.

Ás nap október 26-án délelőtt 9 órakor elterjedt a hír, hogy a diákok
felvonulásra készülnek. Gögs. Ferenc vándort amikor erről értesült
az osztályokat sorra járta próbálta csillapítani az izgatót hangulatot.
Közben észlelte, hogy a gimnáziumban három közgazdasági technikum
diák tartózkodik akik kérdésére kijelentették, hogy felvonulást jöttek
szervezni, amelyet a Pártbizottság is engedélyezett. Gögs. felkereste
a pártbizottságot és megával vitte az iskolába Németh Lászlót a pártbi-
zottság másodtitkárát s mire visszatért a diákok az udvaron tanáraik-
kal együtt zártrendben állottak. Németh László kérte a diákokat hog ne
fokozzák az izgalmat a felvonulásukkal a városba. Beszéde alatt néhány
tanár a diákok felébe sugdosott, s így beszédjének eredménye nem lett.
Sen a tanárok, sem az igazgató Gögs. Ferenc nem kérte a diákokat, hogy
a felvonulástól álljanak el. - Egy Keczei Árvin nevű diák akinek kezé-
ben a régi címeres nemzet- zászló volt elkiáltotta magát menjünk,
a diákok megindultak, a tanáraikkal együtt. Németh László kérte Gögs.
hogy maradjanak a diákokkal és próbálják megakadályozni, hogy rombo-
lásokban részt vegyenek. A gimnáziumnak közel 800 diákja volt. Zárt
rendben a gépgyár el vonultak, szovjet ellenes és pártellenes hango-
kat hangoztatva, a gépgyárnál megálltak. A gépgyár előtt Gögs. és
solti tanárok utemes tapssal illetőleg karjelszéssel segített a jelszavá-
kat kiabáló diákokat. Rimay Béla pedig néhány diákkal a gépgyár lezárt
kapujához ment és az ottlévőket félrelökve behatolt a gyár területére,
ott Nagy Ottóval találkozott és követelte a gépgyáriak kivonlását. A
diákok ez alatt az idő alatt "munkát, kenyert" "diákosinak kötelet", "munk-
ások gyertek velünk" szavakat kiabáltak a gépgyáriak felé. Mivel a
gépgyáriak kivonlása meglehetősen hosszabb időt vett igénybe a tanárok
a diákokkal együtt megindultak Kiskunizsára és majd amikor már vissza-
faló jöttek a gépgyáriak is csatlakoztak a diák felvonuláshoz, de
olye módon, hogy az élen a gépgyáriak haladtak. A rendőrség előtt köve-
telte, hogy a rendőrök álljanak be közéjük és így Szalay rendőr század
tömegbe ment és a tömeg folytatta útját a különböző laktanyákhoz. A
tömeg hangulata egyre izgatóbb lett a laktanyáknál fegyveresek
hangzottak el, végül is a határőr laktanyánál a tömeg egy része nekiál-
a közeli szovjet hősi temető emlékműveinek lerombolásához. Várható volt

hogy a katonaság a fegyverét használja. Ezeket látva Gözbe igentelt a diákokat, akik a rendőrségben is voltak részt vevő rendben kivonta a tanyából a Pötöfi szoborhoz vitte. Ott a diákok javaslatára néhány azavallás a hímnem és szent előnéklése következtét és utasítottak az iskolába, ahol kihirdette a diákok lajrt előtt a kezben felettségtől tőd-
 mására jutott határozatot, hogy a területi bizottság ideig szünetel.
 egy tőz és az elkövetett rendőrség, a hangoztatott szavakat párt és államellenes jelzések a város lakosságát nagy mértékben felzaklatták a ennek eredménye az volt, hogy a parthártság előtt itt is büntetett előzetes és prostruktívakkal állt szembe, azes jelzésekkel fenyegetőzött. Ezzel is lezárak hangoztak el az ezek folytan egy esemény meg-
 halt, többek megsebesültek. A helyőrség parancsnoka végül is katonai intézkedéssel és harcokkal törvénst a városba rendet.

Másnap október 27.-én ismét hangok hallattak, hogy a diákság felvo-
 mulást kezd. A helyőrség parancsnoka utasítást küldött a gyanúsokba, ahol Magyar György né gyanúsai gondnok tartzkodott, hogy a gyanúsok igazgatása edien kiz a városi hangozásokon egy felhívást melyben hívja fel a diákság és a szülők figyelmét, hogy tartózkodjanak lakásukon, mert a katonaság csoportokulások esetén fegyverét használja. Mivel Gözbe azes azesre ment, belgittese Horvath Béla felhívást küldött a városi hangos hírdőhöz, ahol is az olvasták. Az iskolában Magyarinnál ekkor jelent meg Magyar és Solti, felhívórájuk közölték, hogy katonai erőknek lőnek éppen, egy katonai eseményt is megváltottak, ezért mert egyes kommunisták felnek és lehonfának a parthárba. Magyarinné próbálta meggyarítani, hogy az nem egészen így van, mire Solti kijelentette, hogy az a helyzet a városi gyűlésenig tart a Magyarinné azon kérdésére mikor lesz az, Solti kijelentette, "amig egyetlen piros könyv is lesz az ország-
 ba."

II. III. és IV. r. vállaltak megadtak, hogy a gégyár előtt megtörténtek megittattak a diákokat az uszításban a kitalálásban. Magyarinné elismerte, hogy a gégyár kapuján is ment, és erre hivatkozott, hogy ezt azért látta, hogy a gégyárral megbeszélje azt, hogy a menet élen a gégyári-
 k haladjanak. Magyarinné is elismerte, hogy 27-én valóban fel voltak hábor-
 vosa előzetes történetek miatt is Solti valóban beszélt Magyarinnéval, maga pedig azért ment Magyarinnéhoz, hogy gégyárral telefonáljon azelyor-
 restre tud nem meggyarítani, Solti tegatta, hogy Magyarinné a téy-
 állásban is kijelentéseket megittette valas, bár elismerte, hogy felrak-
 tott lelki állapotban volt, mivel felesége az előző eseményt kereste
 akkor hallat el a Parthoz előtt, amikor a lövészek történetek is pár-
 másra volt azzal, az eseményt aki a halálos találat ért.

Magyarinné szentel kapcsolatosan Magyarinné, Balogh Jánosné és Juhász
 /103-los oldal/ határozott el a vallomást tettek és a vallomások
 a tanyára legyőzve eltérés csak az azot az általt hosszabb
 el meggyarítani, Magyarinné a 27-én történt eseményekkel kap-
 tathat meggyarítani vallomást azott a nagy Solti is elismerte,
 a tanyára a tárgyalás előtt igazgatás felváltában Magyarinné beszé-
 lőként lett, mivel a fentebb hivatkozott tanyai találaton érdeklő-
 vallomásokhoz egyáltalán nem járunk. - A nagy Solti bíróság vallomások
 fogadta el a tárgyalás megállapításánál.

1958. október 29.-én Solti János IV. r. vádlottat, aki a gimnáziumban szakosztályvezető bíróként volt, a városi Tanács Oktatási Osztály részén telefonon felhívták, hogy megalkuljon a Városi Pedagógus Forradalmi Tanács az iskolák küldöttjeiből, ezért a gimnáziumból is választották a küldöttöt. Solti kezdte az igazgató helyettesek és a tanárok ülését összehívni, titkos választás után Horváth Béla, és Karkány László diktatók választották meg, a szervezetek összehívásánál Solti János vezette. Felhívással arra, hogy a gimnázium tanári kara a legnagyobb létszámban a városban úgy határozott, hogy egy harmadik küldöttel is részt vesznek a Pedagógus Tanácsban ezért a harmadiknak a legtöbb szavazatot kapta. Miny Béla II. r. vádlottat is jelölték küldöttnek. A tanári kar részéről több követelést terjesztettek elő, hogy így a hitoktatás bevezetéséről, fakultatívvá tételéről, a történelmi tanításnak egykoppont megreformálásáról, hogy csak 1914-én világháborúval befejezőleg tanítsák, szovjet csapatok kivonásáról stb. A követeléseket Karkány László jegyezte, majd jegyezte, majd a három küldött elment a Városi Pedagógus Tanács összehívás gyűlésére. Ott lement megválasztották azokat a küldöttöket, akik az e napon megalkult Városi Nemzeti Bizottságban képviselik a pedagógusokat. Miny Béla is belekerült. Mivel a kommunista általános iskolai igazgatók leváltását követelték. A Nemzeti Bizottságba delegált küldöttiek követelések egybevetése után elmentek a Nemzeti Bizottság ülésére. A követelések között itt már szerepel az is, hogy a törvénytelenséget elkövető ÁVK-ók és állami funkcionáriusok vonassanak felelősségre, törvényes keretek között. A Nemzeti Bizottság ülésén már mint egy két órára folyt amikor Minyék megérkeztek. Az ülésen több szöveget vettek részt, Miny Béla egy szöveget felállva szervezési hangon szólta a Nemzeti Bizottságot, hogy meddő ülésekkel töltsi idejét, ahelyett, hogy munkához lásson. Hangzott, hogy a Bizottság nem állgató forradalmi, hanem ponton munkát folytat itt pedig csak üléselés van, a forrás fejei fiatalokra van legnagyobb szükség mert ők képviselik a forradalmi eszmét. Felhívta a jelenlévők figyelmét Budapest megsegítésére. Karkány László pedig ismertette a pedagógusok követeléseit. A tanács is felosigárolt emezeket idejét és hangulatát Miny Béla felszólalásával nagy mértékben fokozta. Felszólalása annyira kivált a többitől, hogy Lékay György a Nemzeti Bizottság elnöke szükségesnek látta, a gyűlés után külön felhívni erre Miny figyelmét. Úgy látta, hogy Miny Béla Lékay s célt el is érte.

Az ülésen szöveget Miny hozzájárulásával megszavazták és felbolygatottak többet megkötötték Szalay pártbizottságosnak, mi van az ávsokkal, a szervezők-e őket, a városban jönnek munkák, náluk van a pártolyuk. Az ülés után Minyék visszamentek a Pedagógus Tanácsba ahol távolléttükben tovább folytatták a tárgyalást arra nézve, hogy mely kommunista igazgatókat távolítsanak el az általános iskolák éléről. Mivel határozatot nem jött létre október 30.-án, 31.-én és november 2.-án ez irántban tovább ülészttek. November 2.-án a határozatot jegyzőkönyvbe foglalták /csatolva a tárgyalási jegyzőkönyvhöz/. A határozat eredményeként a kommunista általános igazgatót leváltották, s a jelenlévő Nagy János Tanácsai Oktatási Osztályvezetőt, a leváltottaknak ezt követően rövid úton kérték az erről szóló okiratot, amely a leváltás indokait semmit nem tartalmaz./ egy leváltási okirat csatolva a tárgyalási jegyzőkönyvhöz./ Az ülésen a kommunista igazgatók ellen jelenlévők részéről gyűlölködő kijelentések hangzottak el, ebben azonban való

tek nem vettek részt, illetőleg ilyen kijelentéseket nem tettek.

A vádiratban idevonatkozó része, hogy Solli Jenő küldöttek megválasztásánál igazsá kijelentéseket tett a választásánál kezdeményezőként lépett fel a tárgyaláson beigazolást nem nyert. Ellenben az volt megállapítható, hogy Solli mint szak szervezeti megbízott telefonfelhívásra kezdeményezte a küldöttek választását, de igazsá kijelentéseket nem tett.

Lászy Béla II. r. vádlott tagadta, hogy a Nemzeti Bizottság ülésén beszélt a beszédett tartott. Erre hivatkozott, hogy csupán azt jelentették be, hogy megérkeztek a Pedagógus Tanácsból a Nemzeti Bizottság II. ülésére és azt jelentette be, hogy társ a Barkány László ismerteti a pedagógusok követeléseit. Bár Barkány László tanu a vádlott ezen védekezését tanuvallomásával megerősíteni látszott, azonban e tanu vallomása nem volt elfogadható. Kétségtelen megállapítható volt a bűnper adatai alapján hogy Barkány László tanu is jelentős szerepet játszott az ellenforradalmi eseményekben. Így vallomása nem tekinthető érdektelen és hitelt érdemlő vallomásnak. Ellenben dr. Lékey Gyula /33.o./ tanu határozottan vallotta, a fenti és Rinsy által tett kijelentéseket amelyet megerősített Uveges Lajos /132.o./ és lényegében Szalay József /116.o./ tanu vallomása. Bár e tanu is szerepet játszott az ellenforradalmi eseményekben mégis vallomásuk megerősítő volta miatt azt valának kellett elfogadni. Lékey Gyula tanu meg is indokolta, hogy kifejezetten Rinsy felszólalása után, a felszólalás tartalma miatt volt kénytelen Rinsyit külön beszélgetés során figyelmeztetni.

Rinsy felszólalása tehát a város felzaklatott idegállapotát csak fokozták.

Dr. Kajdi Lajos akit az ellenforradalmi Nemzeti Bizottság a rendőrség vezetésével bizott meg, mint volt hortysta rendőralagredest, követelésére elrendelte a volt ávh-ek Arizetbevételét. Ez a Nemzeti Bizottság gyűlésének eredménye volt. A rendőrszervezetek megtagadták a parancsot végül is másnap elvitték a G-államvédelmistának a határozatokat azzal, hogy jelentkezzenek a kapitányságon. Azonban még ekor őket elengedték.

Október 30.-án Lászy Béla, Békai nevű gépgyári technikussal gépkoosin Győrbe utazott. Erre hivatalos meghívása volt. Maga is előbb Budapeston lakó munkásszo nyához akart utazni csak Békai rábeszélésére utazott Győrbe.

Ugyancsak Győrben volt a Nemzeti Bizottságtól Boros Ferenc és Mantuán nevű személy is.

Lászy Béla társával a Győri Városházára ment, részt vett a ún. tanácsai Nemzeti Bizottság ülésén. A társ Békai technikus Nagykanizsa város nevében fel is szólalt és csatlakozott a győri szervezethez.

Másnap október 31-én a Városi Nemzeti Bizottság ülésén Nagykanizsán kérték Rimayt, hogy számoljon be győri utjáról. Gy szöket tettek alá, mivel nagy tömeg volt a tereben és arról beszélt. Vádolta Úveges Lajos őrnagyot, aki ekkor az egyik laktányának a parancsnoka volt, hogy nem támogatja a forradalmat és mondotta, hogy Győrben egy őrnagy felismerve a helyzetet a forradalom oldalára állt, beszélt arról, hogy Győrben mindenkit igazoltatnak és aki nem tudja magát igazolni a helyszínen egyenlővlik. Elitette, hogy Nagykanizsán még szabadon futnak az ávosok, itt nem úgy van mint Győrben mert ilyen ott már nincs. Vádolta Úvegest ezzel is, hogy ávosokat rejtget. Beszélt arról is, hogy Nagy Ferencék egyik embere akart puccsot megkísérelni Győrbe. Hangsúlyozta, hogy az AVH-t fel kell oszlatni és az AVH. tagjait felelőségre kell vonni és is kell tartóztatni. Többen köztük Rimay is neki támadtak ismét Szalaynak, hogy ezonnal tartóztatssa le az ávosokat. Ismét hangsúlyozta, hogy ne gyűlésekre fesseljük az időt. A gyűlésen hangoskiszázták többen, hogy a Nemzeti Bizottság csatlakozzék Győrhez. Ott azonban még Lékay ügyvéd a bizottság elnöke olyan álláspontot el hogy Nagykanizsa nem csatlakozik Győrhez, hanem a Nagy Imre kormány rendelkezését hajtja végre, csak más nap vagy harmad nap távmondásban jelentette be Lékay a Győri Nemzeti Bizottmányának, hogy Nagykanizsa csatlakozik Győrhez.

Ezt követő napokban dr. Kajdi hortysta alezredés követelésére Szalay József rendőr százados elrendelte az ávh-ok őrizetbevételét, mert közben a megyei kapitányságtól megjelent nála Kovács István r. alhadgy. és elmondotta, hogy Zalaegerszegen már az ávosokat őrizetbe vették.

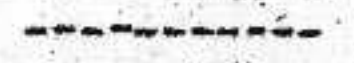
Az őrizetbevételt mégis háziőrizetre változtatták át, megtiltották nekik, hogy lakásukat elhagyják. Szalay József november 4-én előtette fel az ávh-ok házi őrizetét.

Még a 31-i gyűlésen javasolták, hogy a rendőrség mellett létesítsenek külön nemzetőrséget és ennek parancsnokává hívják Kanizsára Orbán Vándor volt hortysta hivatásos szds-t. A gondolatot dr. Bakó orvos vetette fel, amit a Nemzeti Bizottság elfogadta és Lékay megbízta Boros Ferencet hogy menjen gépkocsival Orbánért Somogyfajsra. Boros az utasításnak eleget tett.

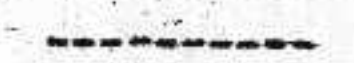


Rimay Béla vállott csak ezt ismerte el, hogy ávh. felszólítását sürgette és azoknak az ávosoknak a felelőségre vonását a törvényes keretek között, akik nem végezték megfelelően munkájukat. Bár igaz, az, hogy az erre a körülményre kihallgatott dr. Paizs Ferenc, Moixner Béla, Benkő János, Somfai Károly, Gúmilár Jenő, Szalay József és Úveges Lajos tanak ellenében vallottak, az előbbiek szerint, azonban a megyei bíróság a fenti tényállásban foglaltakat megállapította. dr. Paizs Ferenc csak arról beszélt, hogy Győrben hathatásabb intézkedéseket tesznek mint Nagykanizsán és a bűncselekmények elkövetőit le kell tartóztatni, mondotta Rimay, Moixner Béla csak Rimaynak a Nagy Ferenc emberei puccsának előadására emlékezett, Benkő János pedig bár emlékezett Rimay hozzászólására, de másoknak tulajdonította az ávosokkal kapcsolatos tényeket. Somfai Károly pedig csak arról emlékezett, hogy Rimay felszólt, Gúmilár Jenő bár vallotta, hogy Rimay a fenti kijelentéseket megtette, azonban 29-én tette felszólalását Rimaynak, Szalay József pedig arról vallott, hogy

ney felszólalása után és a gyűlés után nekik tartották köztük Rimay is, hogy miért nem tartáztatja le az ávosokat, - egyedül Üveges Lajos tanu vallott határozottan a felszólalás időpontja és tartalma tekintetében. A figyelemmel arra, hogy a tanu vallomásából ez is megállapítható volt, hogy a gyűlés igen zajos légkörben folyt le, többen beszöltek egyszerre, közben körbe kiállították egy-egy felszólalónak, elfogadható a jelszerműség mellett is, hogy az mindegyik tanu egyidejűleg rögzödtek meg az események pontosan. Mivel Guállár Jenő tanu, aki Üveges Lajos tanuval egyezően vallotta Rimay felszólalásának lényegét, s a tanu ugy említette Rimay felszólalását, hogy Rimay a győri utjáról beszölt, Rimay győri utja ideje és a Lempöti Bizottság Ülsének ideje pontosan megállapítható volt, e vallomásokot fogadta el a megyei bíróság a tárgyalás megállapításánál.



31.-i ülésen Rimay még felvetette azt, hogy megk kell alakítani a Forradalmi Ifjúság Szervezetét is, e végből a jelen lévő fiatalokkal egy másik helységbe vonult s bár ott tisztaágot nem vállalt, az ifjúsági szervezet megalkutit amelynek elnöke Vendl Ferenc lett.



Boros Ferenc a megyei Bizottság utasításának eleget téve október 31.-én gépkocsival megjelent Csécsény községben. A postáról telefonáltott át a Csécsényi Alkalmi Szakszervezethez Vendl Orbán Mándor aannál menjen lakására, mert megkizárás-szervező pártcsopokává választották meg. Orbán Mándor eleget téve a telefonbeszönetnek haza ment és Borossal gépkocsival megkizárására indult. A vádlott hazatérzése előtt Boros közölte feleségével, hogy ha Orbán nem jön megkizárására a forradalmi erőszakhoz folyamodnak. Erről Orbán Mándor csak az események után értesült. Gépkocsiban Boros Ferenc elmondotta a történeteket.

Utközben Palatonkeresztúron a vádlott megállapította a kocsi bajai esperes lakásánál és kérte, hogy jöjjen vele megkizárására. Az esperes elhárította hívást mire Orbán arra kérte, hogy áldja meg őt meg. Az esperes ennek eleget tarta tette. Orbán Mándor megkizárására érve felkereste dr. Daka orvost, majd ezzel együtt dr. Paizs ferenchez mentek aki közölte vádlottal, hogy másnap 9 órakor lesz gyűlés a akkor megtudja a felszólalait. Innét meg dr. Dakával Orbán Mándor felkereste Léky ügyvédet aki választa előtte a felszólalásokat és egy nyilatkozott Orbán előtt, hogy nincs szükség az ávosok letartáztatására, fő feladat a rend helyreállítása megkizárásán, ugyanis csak 8 ávos van akik közül csak egy volt aki korábban Csécsényben az eljárás során az emberekkel. Orbán Mándor mutatta azt a röpcedulát amelyet Borostól kapott amit Boros Györből hozott és amelyen javaslatok szerepeltek a szervezettség megszervezésének módjáról is. Efelől azonnal fel volt bűntetve, hogy a szervezettségben párttagokat felvenni nem lehet. Léky közölte Orbánnal, hogy a honvédelmi alakulatok felett egy ellenőrség szervezet létesítették, amely már együttműködik a Katonai Forradalmi Bizottságokkal.

Orbán Mándor közölte értesült fiatal, aki megkizárásán középiskolás volt, hogy a diákság körében az akkor eszünk nagy lelkesedégre találtak. Elhatározta, hogy a szervezettségbe a diákságot bekapcsolta. A nap felkereste volt barátját Göbös Ferenc szakszervezetét az lakásán akinek elmondotta,

445/B

hogy ő a nemzetőrség parancsnoka és közölte, hogy a diákokat be akarja vonni a nemzetőrségbe és ezért fegyveres kiképzésben kell őket részesíteni Gógös vállalta, hogy még aznap összehívja a tanári testületet illetőleg a fiatalabb tanárokat a középiskolákból.

Gógös fel is hívta a tanárokat, hogy tanári ülésen jelenjenek meg.

Orbán Kándor pedig elment a Nemzeti Bizottság ülésére. Ott ismét szó volt az évszázad pártfunkcionáriusok letartóztatásáról. Orbán Kándor bemutatkozott az olyan álláspontot foglalt el, hogy a letartóztatásokat mellőzni kell, legalább is pillanatnyilag, nincs szükség a börtönök megtöltésére, helyette inkább rendőri felügyeletet kell elrendelni, azon személyekkel szemben megengedte a győri róplap tartalmát, beszélt a nemzetőrség megszervezéséről, diákság kiképzéséről és kérte a jelenlévő honvédség képviselőjét, hogy fegyvert, löszert és kiképzőket biztosítsanak a nemzetőrség részére. Irti is kijelentette, kűtél a nyakakon, kűtél a nyakamon. Teleki kitérő választ adott ezzel, hogy katonai feletteseitől kell erre utasítást kapni. Erre Orbán posta útján érintkezésbe lépett géptávíron a győri Nemzeti Bizottsággal és tőlük kiképzőket, löszert és fegyvereket kért, amelyre olyan választ kapott, hogy ezeket kérje a katonai távbeszélőn.

Elmondandó

Mielőtt a választ kézre megkapta volna az AKÖV útján újabb menesztett Győrbe az a tartalommal, hogy löszert ^{honvédek} igényeljen a távmondatotól. Farkas Péter küldötte Győr felé és az a válasz érkezett vissza: kérje a székesfehérvári katonai parancsnokságtól.

A gyűlés után Orbán Kándor elment a tanári testület ülésére, ahol mintegy 1-20 tanár vett részt. Magával vitte a nemzeti Bizottságtól Farkas Ferenc vasutat is. A tanároknak bemutatkozott, vázolta jövőtele célját és elmondta, hogy szükség esetén a kiképzett diákokat a szovjet csapatok ellen is felhasználják a város védelmében. Valaki felvetette, hogy a diákságot benzines palackok használatára is ki kell képezni. Megbeszélték Rasky tanár javaslatára, hogy a diákokat mivel ekkor szűnő volt láncszerűen értesítik, hogy másnapra a kiképzés megkezdése végett jelenjenek meg. Orbán először arra gondolt, hogy a tanárok mint volt tartalékos tisztek képeik ki a diákokat, mivel azonban a tanárok ezt nem vállalták, olyan álláspontot foglaltak el, hogy a kiképzést hivatásos katonatisztek végezzék a tanárok felügyelete mellett. Orbán kívánságára Gógös elvállalta az egész kiképzés feletti felügyeletet. Rasky Gyula megkezdte a diákok értesítését. Orbán Kándor pedig Üveges Lajos őrnaggyal kiképző tiszteket kért és kapott is.

Másnap reggel a diákok egy része ipari tanulókkal együtt mintegy 80-100-an összesen megjelentek a gimnáziumban ahol a tanárok csoportokban osztották őket és a megjelent honvédtisztek egyes tantárművekben forgószínpadon a diákokat pásztya, géppisztoly, karabély, golyószóró, kézigránát és benzines palack használatára oktatták. Egy két tanár és az egyik tiszttel is megbeszélte a kiképzés célját a diákoknak ezzel, hogy a város védelmében a szovjet csapatok ellen csak a legvégső esetben do bevetésre kerülnek. Gógös a kiképzés elején volt részben jelen, ugyancsak Kány Béla is.

Solti Jenő vádlott mind végig jelen volt. A diákok egy része literes és fél literes üveget is hozott magával amely az egyik teremben zongora mellé lerakták. Az elméleti kiképzés után megbeszölték, hogy délután lövészetre kerül a sor, a mivel délután esett az eső Orbán Mándor katonaköppenyeket és sapkát igényelt a konvédságtól a szűkre és a nemzetőrök épületében a diákok és a jelenlévő tanárok így Solti Jenő is köppenyekbe beöltöztek, majd a kiképző tisztek vezetésével a katonai lötérré mentek ahol a katonatisztek által elmagyarázták a karbéllyal való lövés menetét majd utána kisebb csoportokban a diákok és a tanárok lövéseket adtak le. A lövészet nagyon fegyelmetlenül folyt el, úgy hogy a lövészetet vezető katonatiszt ki is fejezte elégedetlenségét. A lövészetet Orbán Mándor ellenőrizte. Gögös Ferenc, Kinay Béla a lövészetben nem volt jelen. Másnap géppisztoly lövészetre került sor, a bár nem esett az eső a diákok és a tanárok egy része újból katonaköppenyekben vonultak ki, a mivel a kirendelt tisztek nem jelentek meg Solti Orbánhoz telefonált, aki közölte, hogy várjanak türelemmel, a tisztek megérkeznek. Mivel később sem érkeztek meg a lötéren egy kíváncsiskodó katoná levezette a géppisztoly lövészetet. A lövészethez előzetesen Solti Jenő a nemzetőrség épületében Orbánéktól lo. db. géppisztolyt és hozzá való löszert vételezett fel. xxz az általuk vitt géppisztolyok azonban annyira túl voltak zsírozva, hogy löni nem lehetett velük, ezért a lövészetet levezető katoná szerzett géppisztolyokat a tanároknak a tanárok géppisztolyokkal egyes és sorozat lövéseket adtak le. Majd pedig a katoná bemutatta a kézigranát hajtást is egy élesített kézigranáttal. Utána a tanárok visszavezették a tanulókat az iskolába, az egyik szakaszt Solti Jenő vezette vissza. Gögös Ferenc és Kinay Béla vádlottak az alkalommal sem voltak jelen. Solti Jenőék a géppisztolyokat az iskolába vitték és az egyik terembe elhelyezték.

Aznap este november 3.-án Gögös Ferenc értesült Horváth János hivatalsegédtől, hogy a géppisztolyok melyik terembe vannak, mire Gögös közölte vele, hogy azokat vissza kell vinni a nemzetőrség épületébe. Mivel azonban az után csoportosulások voltak, csak másnap november 4.-én vitték vissza a géppisztolyokat és ebben részt vett Gögös Ferenc is.

Vádlottak büntetésüket tagadták, tagadták azt is, hogy a diákokat a szovjet csapatok ellen akarták felhasználni és, hogy kiképzésük e végett történt. Arra hivatkoztak, hogy a nyugtalanok diákság figyelmét akarták lekötni a kiképzéssel és annak egyedüli célja a nemzetőrség keretében de külön csoportokban a város rendjének biztosítása végetti felhasználás.

A nyomozás során Orbán Mándor /101.o./ Gögös Ferenc /145 és 153.o./ Solti Jenő /293.297-305.o./ vádlottak beismerő vallomást tettek a kiképzés céljait illetően. A tárgyaláson a beismerő vallomásaikat ugyan visszavonták, de ezt elfogadható módon megindokolni nem tudták.

A kihallgatott Pálos László, Viola László, Papp Tibor, Balogh György, Perényi Andor, Fodor László, Bánya János, Kenedi István, Barkány László, Gulyás Mihály, Weixner Béla, Nagy János, Agocs Ágnes, Kis Déri László, Magyar László, Illés László, Király Tibor, Székely László tanúk vallomása azonban kellő alapot szolgáltatott a diákok kiképzése

596/B
jának tényállásbeli megállapítására.

A vallomásokra tekintettel a megyei bíróság vádlottak nyomozati vallomását valószínűsítette.

A tényállást nem erősíti meg Kovács József, Bárhidi Gábor, Szalay Arpád, Diskovics Márton, Horváth János, Szűcs Lászlóné, Bányai Jánosné, Farkas Ferenc tanúk vallomása sem, sőt ellenkezőleg e tanúk vallomásából is csak a kiképzés tényállásbeli céljára lehet következtetni.

De egyéb körülmények is a vádlottak védekezései ellen szólnak.

Vádlottak a tárgyalási anyagból kitűnően jól képzett sőt tapasztalt pedagógusok. Az ellenfordalom idején kialakult légkör éppen - ha szándékuk a diákság figyelmének lekötése volt - az ellenkező irányba kellett volna, hogy őket vezesse. A kihallgatott nagyszámú diák, határozottan vallotta, hogy a diákok nem követeltek fegyvert, nem akartak harcolni, a nemzetőrségbe sem vettek részt. A vádlottak cselekményükkel inkább az ellenkező irányba harci cselekmények irányába terelték a diákok gondolatvilágát.

Tanítás ekkor nem volt. A gimnázium tanulójának zöme vidéki. Vádlottaknak a szülők bevonásával módjuk lett volna a diákoknak az utcánvaló tartózkodását megakadályozni, azaz, hogy az ünnepnapon őket behívták, alapot teremtettek ahhoz, hogy a behívott diákcsoportokban a tömeg-pszichózis eluralkodjék.

De különösen elfogadhatatlan a vádlottak védekezése azért is, hisz akkor az ország közvéleményét a magyar és a külföldi rádióállomások és sajtó útján hihetetlen mértékben hangolták a szovjet csapatok ellen. Már pedig a bizonyítási anyagban nyoma sincs annak, hogy ebben az időben Magyarországon a szovjet csapatok iránti szeretetre való nevelés történt volna. A valódi cél, a teljes tárgyilagosság mellett diákságnak a szovjet csapatok elleni felhasználása volt.

Főképpen, hogy a nyugtatt rövid kiképzéssel elérhető lett volna-e az, hogy a diákságot megfelelő hadrafoghatóság állapotába állítsa. Fő tudomásu, hogy Budapesten minden kiképzés nélkül középiskolai diákokat is bevon- tak a kormánycsapatok és a szovjet csapatok elleni harcba.

Mind ezekre tekintettel a megyei bíróság a fenti tényállást látta megállapíthatónak.

Semmi adat nincs arra, hogy a vádlottak saját elhatározásukból álltak volna el a kitűzött céltól, hisz az utasításra tették, másrészt a diákok kiképzésével tevékenységüket megvalósították.

November 1.-én amikor Orbán Kándor vádlott a nemzetőrség szervezésében részt vett a nemzetőrségbe jelentkezők négy tehérgépkocsi honvédségi felszerelést, fegyvert, lőszert szereztek a nagykanizsai honvéd alakulatoktól sőt hogy egy Fekete nevű áruló tiszt ezeket a nemzetőrség részére kiadta. Mielőtt azonban Orbán Kándor erről tudomást szerzett volna az utcán a

gépkoosikról kezdtek széthordani a fegyvereket és lőszereket. Amikor erről tudomást szerzett Orbán a fegyvereket és a honvédségi anyagot a nemzetőrség épületébe, a volt párthásba amelyet e célra a Nemzeti Bizottság Orbánék rendelkezésére bocsátott, behordatta, szakaszokba osztotta az embereket, majd egy tüzértoborzó járőrnek 17 fegyveres embert átdótt a megmaradtak közül akiknek nem jutott fegyver átirányította a honvéd laktanyába, ahonnan az a hír volt, hogy a katonaságot ki akarják egészíteni, a megmaradt mint egy 30 fegyveres embert tartotta meg a nemzetőrség céljaira. Ezeknek Lékeyval közösen fogalmaztak egy megbízó levelet /egyik példány iratokhoz 117.o. csatolva/ amely szerint a megbízó levélben feltüntetett személy, mint a nemzetőrség tagja a város és a járás területén mozoghat, személyeket igazoltathat, letartóztathat, és előállíthat, mert a karhatalmi parancsnok megbízásából és nevében tevékenykedik. Orbán Mándor ezeket kiadta a nemzetőrség tagjainak. Így juttatta ilyen megbízólevélhez a laza erkölcsű 17 éves Meggyesi Máriát is, aki katonasághoz ruhába tevékenykedett a nemzetőrség épületében.

Orbán Mándornak mint a nemzetőrség parancsnokának helyettese Boros Ferenc a Réphadseregéből jóval korábban eltávolított honvéd tiszt volt. Boros Ferenc, Orbán Mándor vádlott tudtával, nevében és parancsai ak megfelelően intézkedett a nemzetőrség tagjaival és adott azoknak utasításokat és parancsokat. Tudomásukra jutott, hogy Varga nevű ávou tiszt a Főrhénczi hegyen tartózkodik. Orbán utasítására november 2.-án 3.-án és 4.-én Boros Ferenc vezetésével fegyveres nemzetőr csoport szállt ki a Főrhénczi hegyre, Varga ávos tisztet ott elfogják. November 3.-án éjjel is szállt ki egy csoport Boros Ferenc vezetésével. Utjuk azonban eredménytelen volt minden alkalommal. A Főrhénczi hegyen volt ugyanis Varga ávos tiszt sádjának Benke Árpádnak hegyi hajléka. A fegyveres csoportok a hegyi hajlékot és környékét kutatták fel mi egyik esetben. A pince ajtaját az egyik esetben feltörték és megromgálták a tetőzetet is, November 4.-én a délszlótti árásban Borosk Benke Árpádot fegyveresen vallatni kezdték, különböző életveszélyes fenyegetéssel próbálták rábírni arra, hogy árulja el ságora tartózkodási helyét. Géppisztolyt szegeztek homlokára, vagy falhoz állították, két fegyverrel mögéje állították ezzel az utasítással, hogy a Benke megmozdul lökjen le. A többi fegyveres ezen idő alatt átkutatta a környékét a közeli erdőt, fegyverükből lövéseket adtak le és beugrató kiáltásokat hallgattak: meg van, megsebesült stb. Majd újból visszatértek a már mint egy-két árása lövésre kész géppisztoly előtt álló Benke Árpádnak, újból fenyegették, sőt az arról jövő ismerőseit is, szután egy falhoz állították, de Benke Árpád ságorát nem árulta el. Majd néhány apróbb tárgyat ezzel, hogy azok bűnjelek a hajléktól avítotték.

Délután 1.2 óra között értek vissza Nagykanizsára Boros jelentést tett ez alkalommal Orbán ak, utjuk eredménytelen voltáról. A feladatot megkezdése előtt Boros a nemzetőrök előtt hangoztatta, hogy Orbán parancsát teljesíti amikor a feladatot az végrehajtják.

November 2.-án Boros Ferenc Orbán Mándor parancsára megjelent a Vasúti őrsőn, hogy Magura János rendőrháza őrmestert őrizetbe vegye. Borosk kezüket mind a négyen kabátjuk fazonjába tették a gombok közé. Fegyver

47/B

kivülről nem viseltek. Közölték Magurával, hogy Orbán nemzetőrségi parancsnok utasítására a nép nevében le van tartóztatva, majd körül kísérték a vasutállomáson és bevitték a nemzetőrség épületébe. Orbán Nándor az irodájában egy magas férfival tárgyalt amikor Borosék Magurával megérkeztek. Boros Orbánnal közölt valamit miere Orbán és az idegen férfi az irodából kiment. Borosék utána vallatni kezdték Magurát milyen kijelentéseket tett a szovjet csapatok bejövételével kapcsolatban, hogy agitált a Szovjetunió mellett, tagja-e a pártnak, Magura határozott feleletei után jegyzőkönyvet vettek fel, amit Magura alá is írt. Majd Orbán bejött és úgy Ő mint a kihallgatást végző Borosék figyelmeztették Magurát, ha újra abba agitációját a Párt és a szovjetek mellett, majd közölték vele kivizsgálják ügyét és megfelelő helyre bírósági börtönbe teszik ahol már vannak többen. Közölték vele azt is, hogy parancsnoka utja eltávolítja a rendőrség kötelékéből, majd elengedték.

Magura előbb a lakására ment, majd ismét ki ment a vasúti órsra. Majd nemsokkal később még az éjjel tehát 3-ára virradóra ismét egy csoport fegyveres ember jelent meg és felzárkóztatták Magurát is, hogy menjen velük, a vasút területén ávosokat kell előzni. Magurára azért volt szükség, mert bilincsekkel rendelkezett. Őt idegen személyt ekiket ezzel győzték meg, hogy ávosok letartóztatottak, megbilincseltek őket és beszélték a nemzetőrséghez. Orbán utasította a csoportját, akinek jelentették hogy az ávosokat előállították, hogy szonnal adják át a rendőrségnek őket. Orbán később Lekayval a történeteket aki, hogy Szalay rendőrszázados már jelentette, hogy az ávosoknál 45.000 Ft. körüli összeget és nagyobb összegről szóló csekkutalványt találtak. A rendőrségen kihallgatták őket, majd azt állapították meg Csuka Lajos r. nyomozóval, hogy kaposvári ávosok akik a kaposvári Pártbizottság pénzét vették magukhoz és elakarták hagyni az országot, ezért átkísértették őket Kaposvárra.

Orbán Nándorhoz jelentés érkezett ebben az időben, hogy Vollák György nagykanizsai lakás lakásán zsidók és kommunisták szervezkednek fegyvereket rejtgetnek. Utasította a csoportját, hogy fegyveresen menjenek ki, tartsanak házkutatást. Feladat végrehajtása megtörtént sem fegyver sem szervezkedést nem találtak.

Ugyancsak jelentést kapott Orbán Nándor arról is, hogy a határőrség parancsnokának Csillag Örnagy lakásán mulatozás folyik, fegyvereseket küldött ki, akik visszajöve jelentették, hogy négy közkatonát találtak a lakásban akik jól érezték magukat. Orizetbe nem vettek senkit.

Nemzetőrség részére gépkocsikat motorkerékpárokat állítottak be azoknak vezetőiknek gépkocsivezetőket vontak be, akik az éjszakát a nemzetőrség épületében töltötték. Ezeket külön gépkocsivezetői igazolvánnyal látták el.

A nemzetőrség rendelkezésére mint egy 70 db. géppisztolyt állt megfelelő fegyverrel.

A nemzetőrség közreműködött Kapp Ándor, Réday József Árn-ás tisztak letartóztatásában és Kaposvárra történő elszállításukban is, hogy

nóvazertint kik vettek részt megállapítani nem lehetett.

Orbán Mándornál jelentkezett szolgálattételre Hári nevezetű hortyista százados is amit Orbán a vasuti rendőrörshöz osztott be, parancsnokként jelentkezett Orbánnál egy hortyista vezérőrnagy is akit Orbán Mándor a telefonügyelethez osztott be, amit azonban a vezérőrnagy nem kielégítő egészségi állapotára hivatkozva magától elhárított s abban állapodtak meg ha egészségi állapota helyre áll a vezérőrnagy szolgálattételre jelentkezik.

Orbán Mándor működésének megkezdése után értesült arról, hogy szovjet csapatok csapat mozgulatokat tesznek. Ez idő alatt Honti György hortyista százados aki a Nemzeti Bizottság mellett a katonai Ellenőrző Tanács vezetője volt Úveges őrnaggyal az egyik alakulat parancsnokával Balaton mellől egy rádió adó vevő készüléket hozatott be, amelyet azonban hozzá nem értés miatt üzembe állítani nem tudtak.

Orbán Mándor hogy a szovjet csapatokról tájékozódják érintkezésbe lépett a vasut utján Záhonyal, de egyben Győrrel is.

November 4-én hajnalba telefonon felhívta a Honvédelmi Minisztériumot hogy Király Béla vezérőrnaggyal érintkezésbe lépjen hogy megtudja, ellenállást fejtsenek-e ki a szovjet hadsereggel szemben. Bár három ízben is telefonál csak egy ismeretlen alezredessel beszél aki oly értelmű választ adott hogy a harcot felvenni nem szabad. A beszélgetések után Úveges őrnaggyal lépett Orbán érintkezésbe, aki előbb kitért arról hogy harcra becsújtkoznak a szovjet csapatok ellen. November 4-én a délelőtti órákban ezt közölte Orbán Mándor Csongrád igazgató érdeklődésére is. Később azonban Úveges is odanyilatkozott, bár már ekkor a Kanizsán lévő katonai egységek egy részét a város körül tüzelőállásba állította, hogy hogy az ellenállást mellőssik. A délutáni órákban Szalay rendőr százados a Zalaegerszegi megyei Rendőrkapitányságtól nyert értesítés folytán még ekkor is fegyverbe lévő nemzetőrséget feloszlatta, nemzetbizottsággal együtt valamint a honvédségi anyagokat és fegyveket a katonai laktanyába kiszállították.

A szovjet csapatok november 5-én jöttek be Nagykanizsára. A városban teljes rend és nyugalom volt. letartóztatva. Nagykanizsán senki nem volt. Orbán Mándor vádolt visszament Somogyfajszra és ott tartatták le, majd később elengedték.

Orbán Mándor büntetését nem ismerte el, arra hivatkozott, hogy a nemzetbizottság parancsnoki tisztségét azért vállalta, hogy a városban a rendet és a nyugalom helyreállítsa.

Nem gondolt arra, hogy a nemzetőrség tagjainak adott megbízólevelek alapján visszaélések történnek, mert megbízott az azokat vele közösen megfogalmazta dr. Lékay Gyula jogász szakértelmében.

Boros Ferenc a helyettese a tényállásban írt eseményeket az ő tudta nélkül követte el. A főhadcai esettel kapcsolatban igaz hogy egy áldozására adott utasítást november 3-án de szándékosan a parancs végrehajtását az éjjeli órákra tette, mert tudta hogy akkor ugyanis erőd nem lesz. Hogy ezen kívül is ártak-e kint Borosék arról nem tudott, no eredményt róla. Vals

6748/B

Valótlan, hogy a november 4-én történt Főrhécsi esetről Boros nem jelentést tett volna.

Magura Jánost nem akarta őrizetbe venni, csupán Lóky doktor és Szabó rendőrszámos azon figyelmeztetésre, hogy Magura nem megbízható, ellentétet akart szítani a rendőrség és a nemzetőrség között, Magura-val csak beszélgetett de semmi más nem történt.

A vasúton elfogott 5 ávh-sal kapcsolatban asszal védekezett, hogy nem nemzetőrrel azt jelentették, hogy ezek külföldre akarnak szökni és a benzintartályokat akarják feltörni. Amikor pedig a nemzetőrség épületében őket felhozták asszal, hogy ávósok, ő nyomban utasítást adott, hogy azokat a rendőrséghez azonnal kísérjék át. Mennét viszont úgy értesült, hogy azok a kaposvári Várőrség pónzával akartak szökni a rendőrség őket Kaposvárra kísérte. Szabadon azért mert bocsájtani, amikor őket a nemzetőrségbe hozták, mert úgy vette észre, hogy Borosék bizalmatlanok iránta.

Vollák György és Csillag Örnagy lakásán tartott ellenőrzés közrendvédelmi feladat volt. A gépkocsikra és gépkocsivezetőkre a rendfenntartás érdekében volt szükség.

Hortysta tisztársainak jelentkezésénél nem gondolt a semmi rosszra, semmi ellenforradalmi célkitűzésre, mert bennük megbízott. A hortysta vezérőrnagyot pedig szolgálatba nem állította.

Az adó-vevő állomásról nem tudott.

A szovjet csapatok mozdulatairól való tájékoztatás szintén a város rendjének megóvása érdekében történt.

Valótlan, hogy november 4.-én a szovjet csapatok elleni harc mellől foglalt volna állást, mert hisz korábban is az volt az álláspontja, hogy a szovjet csapatok elleni harc kilátástalan. Őt még ő járt el Öveges Lajosnál amiatt, hogy ellenállást ne fejtsenek ki.

Ande Orbán Nándor vádlott védekezésével elfogadhatók nem voltak.

Bár tény ugyan, hogy Eendl Ferenc /28.o./ tanuvallomása szerint Boros egy külön csoportot alakított, külön utakon járt és Bon István tanu szerint /110.o./ Boros a tanut falhoz akarta állítani és ezt Orbán akadályozta meg és a külföldre szökött, így a rendőrségi vallomást amelyet a bíróság ismertetett Boros Ferenc azt vallotta, hogy Orbán terror cselekményekre utasítást nem adott, csupán arra adott utasítást, hogy ávh. tiszteket le lehet tartóztatni és Csillag Örnagy lakásán ávh. tiszteket kell elfogni, s ezek arra engednének következtetni, hogy Boros Ferenc Orbán tudta nélkül követett el büncselekményeket, azo Bollin László /76.o./ vallotta, hogy Boros Orbánra hivatkozott egy adat végrehajtásánál és a Boros által alakított külön csoport Orbán közvetlen utasításai szerint járt el, /77.o./ Reicher Tibor /55.o./ határozottan vallotta, hogy Orbánnál jelentkezett felvételeire s november 4.-i Főrhécsi feladat végrehajtása után Orbán ott volt a rendőrség épületében mint amikor Ok visszaérkeztek. Ő vallotta is, hogy jelentést kellett adni minden feladat végrehajtásáról Orbánnak. Molnár Dezső /56.o./ tanu szerint Boros azt közölte volna november 4.-én parancsra meggyünk el kell fogni Varga ávost. Magura /35.o./ tanu szerint Boros nem csak Orbánra hivatkozott mint aki rendelkezett a letartóztatását, hanem látta az őrizetbevételre szóló la aait Orbán irt alá.

...ekből a körülményekből és abból, hogy Orbán Nándor nem egy kö...

na tehát tudja, hogy a parancs végrehajtását és előrendeltjeit, azok ténykedéseit ellenőrizni köteles, arra az okos érvelésre azonban lehet jutni, hogy a Borosák által elküvetett cselekményekre Orbán parancsára vagy tudtával és hallgatóságos beleegyezésével került sor.

Győző Úrnagy lakására történő kiszállás nem a mulatság ellenőrzése végett történt, hanem mint azt Boros Ferenc /45 és 57. o./ rendőrségi vallomásaiban vallotta Orbán utasítására az ott lévő emberek lofogására.

Vallják György esetében pedig maga a vállalt elismerés /6. o./ átv. -ok és kommunizmus szervekedése miatt adott utasítást a háskutatásra.

A város területén pedig több gépkocsit igénybevétele, motorosképek-
re igénybevétele rendfenntartás miatt egyedül nem volt szükséges.

Még ha a teljes jóhiszeműség elfogadható lenne akkor sem lehetne semmi-
vel sem meggyarásni azt, hogy miért fogadta el hortyista tisztok jelent-
kezését akkor amikor Nagykanizsán a Néphadsereg tisztikara rendelkezése-
re állott, ha a rendfenntartásának a célja vezetett.

Ugyan csak elfogadhatatlan az a védekezés, hogy Záhony és Győrrel törté-
né érintkezés felvétele a szovjet csapatok helyzetéről, a város rendjének
fenntartása érdekében mutatkozott szükségessé.

Győző Úrnagy ugyan nyomozati vallomásaiban azon rászámít, hogy Orbán novem-
ber 4.-én azt közölte vele, hogy a szovjet csapatok ellen a város meg-
védje a tárgyaláson visszavonta, azonban elfogadható okot a visszavonás
indokául nem hozott fel.

Ha ugyanis a rendőrség Győzőt valótlán vallomás megtagadásra kényszerít-
ette volna sokkal bővebben és sokkal terhesebb módon tették volna
Orbánal szemben vallomást. De maga Orbán Nándor vallotta a tárgyaláson
/7. o./ november 4.-én délután a Városi Nemzeti Bizottsághoz valaki fel-
hívta telefonon közölte, hogy minden iratot meg kell semmisíteni mert a
szovjet csapatokkal véges fel vette a harcot.

Mindenekből tehát arra kellett következtetni, hogy a Városi Nemzeti Biz-
ottság, a Katonai Forradalmi Tanácsok, de a nemzetőrségi is komolyan foglalkozott
között a szovjet csapatok elleni harccal.

A kihallgatott tanúk nagy részének különösen a fegyveres erőknél szol-
gálatot teljesítő tanúknak az volt a álláspontja, hogy semmi szükség
nem volt a nemzetőrség megszervezésére a rendfenntartás érdekében, hisz
az a városban tartózkodó jelentős száma személyi állományú katonai egy-
ségei kifogástalanul el tudták volna látni.

Ellenben hogy Nagykanizsára éppen Orbán Nándor volt hortyista tisztet
hívták meg, hogy a katonaság mellé ellenőrző katonai tanácsot létesítet-
tek. Honti György hortyista zászlós vezetésével, hogy Orbán Nándor horty-
istákat osztott be szolgálatra, okos érveléssel arra a következtetésre
lehet jutni - figyelemmel arra is, hogy a nemzetőrség feladata átv. tis-
tikák és kommunis tisztak őrizetbe vétele volt - hogy a Nagykanizsán lét-
lévő bizottságok és szervezetek így Orbán Nándor által vezetett nem-
zetőrség is, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló ellen-
forradalmi szervezetek voltak.

1956. november 2-án a fiatal tanárok gyűlést tartottak a gimnáziumban.
Egy 50-on jelentek meg Meixner és Harkány tanárok közölték, hogy az
ország fegyveres kiképzéséből jöhetnek. Huelé Béla nyitotta meg az ülés
szót a megjelent Rimay Béla vett át a szót és lelkes lendülettel hang-
zott.

beszél arról, hogy itt az ideje a cselekvésre a harcra, mert Párizs Nemzeti Bizottságban csak ülnek a fotólyokban szivaroznak, nem tesznek semmit, más városokban komoly intézkedéseket tesznek viszont. Felhívta a figyelmet hogy a fegyveres harcra fel kell készülni és adott időben az iskolákat telefonon kell értesíteni, hogy mindenki tudjon menni a verraktárhoz. Még néhányan meg is jegyezték, hogy merre vannak a verraktárak, mire mások azt mondták hogy illektelennek is vannak jelen, erről ne beszéljünk.

Bogronyi Dénes nevű tanár úgy uszított a harcra a szovjetek elen, hogy mindenki olyan lelkesen harcoljon mint Kinizsi Pál a 14-15. orosz lel nélkül ne menjen senki a másvilágra. Harkány László pedig egy újság cikket olvasott fel amelyben az írók a pártot gúnyolták ki.

Rimay a gyűlésen Malétra szabadságharcosnak nevezte. A gyűlésen négy öt tagu bizottságot választottak, amelyben Solti Jenő is belekerült. Rimaynak kabátja alatt úgy ájtzott hogy pisztolytársa van fegyverrel mert kabátja előben kihúzódott.

Rimay Béla vádolt a fenti tényállásnak megfelelő elismerő valómást tett /60.o./ csupán azt tagadta hogy pisztoly nem volt nála.

Zádori Lászlóné tanu határozott valómást tett s mivel vallomásához érdektelensége miatt agály nemfűszódhet a bizonyos értékekben Harkány László /63.o./ Zádoriné tanu valómását megerősítette így Rimay Béla II.r. vádolttal kapcsolatosan a fentiekot a megyei bíróság megnyugta megállapította.

1956. november 4-e után Solti Jenő IV.r. vádolt egy értekezleten Németh János és Németh Zsuzsanna tanárok előtt olyan kijelentést tett, hogy halálósana gyűlöli az oroszokat, arról, volt szó hogy menyai szovjet katona halt meg Budapesten és Solti erre megjegyezte "nem érdekes hogy menyai halt meg, még a megját is kiirtanám".

Solti Jenő tagadta a fenti kijelentések megtételét. Németh Zsuzsanna /134.o./ tanu vallomása amely határozott és egyező volt elfogulatlan mutatkozott ezért a tényállás megállapításánál a megyei bíróságnak azt valónak kellett elfogadni.

A tényállás megerősítették még Zborovszky András, Rétai József, Benkő Árpád, Wirth Gyula, Freither Tibor, Ceonka István, Szollár Erásébet, Kolvai Gyla, Németh László, Hollin László, Horváth János, Benkő János, Horváth Béla, Fivolt Jolán, Horváth Jánosné, Szűcs Lászlóné, Pintér Józsefné, Csutorás József, Vajkai István Nagy Gáborné, Juhász János, József Boa István, Török Péter, Pusztai Ferencné, Telaki István, Brez László, Moez József és Baranyai Rudolf tanuk vallomása.

Moez József tanu ugyan azt vallotta, hogy november 2-án amikor a diákok bevomultak az iskolába Rimay ta ár vezette az első csoportot, amikor tek a kiképzésről és az iskola előtt megparancsolta a diákoknak, hogy reggel veggel, vattával és benzinnel jelenjenek meg.

Figyelemmel arra, hogy ta unak szomszédja mondotta, hogy azt aki a csoport megállapította Rimay Bélának hívják, továbbá a tárgyalási anyagból lapitható hogy Rimay Béla a lövészetben egyik nap sem vett részt, a tanu hogy hazafelé a diákokat Solti Jenő vezette így a megyei bíróság tanu vallomását a tényállás megállapításánál figyelmen kívül hagyta. Tehát, hogy a tanu által vallott tény Solti Jenő terhére sem volt meghatározható mert a tanu a tárgyaláson oda nyilatkozott, hogy a jelen lévő Rimay Bélában határozottan felismeri az általa vallott körülmény esete miatt tett szemsélyt.

Papp Sándor tanu említést tett arról, hogy november elseje körül a

150/B

szinte a túrdalmos.

A II., III. és IV. r. vádlottak büntetlen alólata enyhítőként nem volt értékelhető, tekintve, hogy éppen a tanárt állásuk felhagyásával követik el bűncselekményüket.

Alaposító körülményként jelentkezett vádlottal a magasabb iskolai végzettségük és a tény, hogy egészen fiatal gyermekeket akartak a háza aláadás lejtéréről sorsolni, aminekül Orbán Mándor vádlottal az, hogy vádlottársait is ő vette a bűncselekménybe.

Eztanfgtelon, hogy figyelembeveendő volt, hogy cselekményüket oly időben követik el a munkájukat eddig kifogástalanul végző vádlottak, amikor a politikai tisztáltsáukat oly sok korszakban savarta.

De nyomatékosan le kell hangsúlyozni, hogy a vádlottak által elkövetett bűncselekmény, a dolgozók többségének - a bekezdésük hibák ellenére is eddig ismeretlen nérvű anyagi és kulturális felemelkedést biztosító népi demokrácia állapontjára megdöntésre irányult, amelynek esztelen bekezdésével ismét a félföldi, kizsákmányoló urak rendhagyta szabadság volt, - méltatlan szorvással és anyagi alkalmatlansággal járva - a dolgozó kisemberek millióira.

Az októberi események alatt és után, népünk és különösen annak legjobbjai, szinte értékelhetetlen kérések szorvással eltekletteléssel, testük meggyalulással, megsemmisítéssel, egyszóval megsemmisítésével és anyagiakban egyaránt. Éppen ezért a dolgozó nép többségének helyeskedésével és igazságérzetével találkozik az az it-iközötti gyakorlat, hogy mindazokkal szemben akik október óta váltak szocialista rendnek legnyilvánosabb tragédiájának, a törvény teljes szigorja kell, hogy alkalmazást nyerjen.

Éppen ezért Orbán Mándor V. r. és Árnay József II. r. vádlottaknak szembe a megengedett törvényes kérések között, büntetői fokuknak megfelelő szigorú büntetést láttat szükségesnek.

Égde János III. r. és Solti János IV. r. vádlottak esetében a megyei bíróság azonban figyelemmel volt arra, hogy az általuk a tárgyalás anyagában oly sok jó okot-ri tulajdonságot mutatott fel, s hogy a háza aláadás irók által okozott szorvással szemben, politikai szorvásban vezetőnek el jónak megfigyelő kérengésük és szorvással az események forgatójában a bűncselekmények lejtőjére. Értékelhetőnek láttat javukra a Stb. 51. §. 2. bek.-nek c. pontját és büntetést a rendelkezés szerinti mértékben szabta meg.

A vádlottak az általuk elkövetett súlyos bűncselekmények figyelemmel méltatlannak mutatkozott a kizsákmányolás való részvételre, ezért őket a megyei bíróság a módosított Stb. 39. §. alapján, a 40. §. 2. bek.-ben írt jogoktól a rendelkezés szerinti mértékben eltiltotta.

5. mivel a jelen ügyben a vagy a elkövetés kizsákmányolás a Stb. 39. §. illetőleg a Stb. 11. pont 5. bek. alapján vádlottakkal szemben anyagi helyzetüknek megfelelő nérvű megsemmisítésüket szabott ki.

Orbán Mándor és Árnay József vádlottak más-más egyéb való tartózkodása vezetőjét jelenthet a szorvással, őket a megyei területéről Stb. 11. pont 5. bek. illetőleg a Stb. 47. §. alapján kizsákmányolta azáltal hatályos hogy itt még ideiglenesen sem tartózkodhatnak.

Mindazok a büntetéseik intéz figyelemmel kell, hogy szolgáljanak a bűncselekmények intéz figyelemmel kell, hogy szolgáljanak. Nagyközönség még meglévő és állapontjukot burkoltan vagy nyíltan támadt elteklettel, kihangsúlyozva azt, hogy ellenfeleink bűncselekmények elkövetésével szemben a bíróságok a törvény szigorját fogják alkalmazni.

hatalmazni.

Az előzetes letartóztatások házimintása a Bt. 91. §-án a büntelmi költ-
és ok megfizetésére való kötelezése a Bp. 244. §. alapján.

Hagykötés, 1957. július 18.

Dr. József sk.
megyei bírósági
tanács vezetője

Dr. Andor sk.
népi ülnök

Haidován István sk.
népi ülnök.



Magyar Köztársaság

[Handwritten signature]



A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Budapesten, az 1958. év január hó 24. napján tartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozta a következő

i t é l e t t :

A népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette miatt O r b á n Nándor és 3 társa ellen indított bűnügyben a zalaegerszegi megyei bíróság B.429/1957/9. számú ítéletét megváltoztatja annyiban, hogy

I. Orbán Nándor vádlott főbüntetését 10 /tíz/ évi börtönre leszállítja és a kiutasításból álló mellékbüntetés alkalmazását mellőzi,

II. Rimay Béla vádlott főbüntetését 6 /hat/ évi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától eltiltás időtartamát öt évre leszállítja, a kiutasításból álló mellékbüntetés alkalmazását mellőzi,

III. Gögös Ferenc vádlott főbüntetését 1 /egy/ évi és 6 /hat/ hónapi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától eltiltás időtartamát 1 /egy/ évre leszállítja.

Egyebekben a fellebbezéseket e l u t a s i t j a .

A vádlottak által az elsőfoku ítélet keltétől a mai napig előzetes letartóztatásban töltött időt a börtönbüntetésbe beszámítja.

I n d o k o l á s .

Az elsőfoku bíróság ítélete ellen fellebbezést jelentett be

I. Orbán Nándor vádlott felmentésért, védője a bűnösség megállapítása miatt, a tényállás téves megállapítása miatt, a minősítés miatt, a büntetés kiszabása miatt, a bizonyítás kiegészítési indítvány elutasítása miatt,

II. Rimay Béla vádlott a bűnösség megállapítása miatt, felmentés végett, védője a tényállás helytelen megállapítása miatt, helytelen minősítés miatt, a tévesen kiszabott büntetés miatt,

Bf. II. 3. 088/1957/22.

III. Gögs Ferenc vádlott felmentésért, védője a bűnösség megállapítása miatt, felmentés végett, a büntetés enyhítése végett, a Btá. 51.§. /3/ bek. nem alkalmazása miatt, az 55.§. és 56.§ mellőzése miatt, a tényállás egyes részeinek téves megállapítása miatt,

IV. Solti Jenő vádlott felmentés végett, védője a tényállás téves megállapítása miatt, téves minősítés miatt, a Btá. 51.§-ának nem kellő alkalmazása miatt és enyhítés végett.

Az elsőfoku bíróság a tényállást a Bp. 203.§-ban említett hibáktól mentesen, az előtte lefolyt széleskörű bizonyító eljárás adatainak alapos és gondos mérlegelésével állapította meg és az ügyet kellően felderítette.

Azt a jogi kérdést, vajjon a Btá. 10.§ /1/ illetve /3/ bekezdése az adott esetben alkalmazható-e, a bíróságnak kell eldönteni az orvosszakértői véleményre támaszkodva. Az orvosi szakvéleménynek tehát az a feladata, hogy az orvosi szempontból nem szakképzett bíróságot tájékoztassa azokról a kóros jelenségekről, amelyeket a megvizsgált személynél észlelt. További feladata az is, hogy ismertesse az orvosi tudomány és a gyakorlati orvosi tapasztalat alapján a bíróság előtt az ilyen kóros jelenségek magatartásbeli következményeit.

Orbán Nándor vádlott betegségéről bemutatott hatósági orvosi bizonyítvány nem utal arra, hogy ez a vádlott a beszámíthatóságot kizáró vagy lényegesen korlátozó elmebetegségben szenvedne. A pszichopáthia az orvosszakértői vélemény szerint sem elmebetegség, hanem csak időnkénti dühkitörésekben nyilvánul meg. Kétségtelen, hogy ez a bizonyítvány utal arra is, mely szerint a vádlott ilyen dühkitöréses állapotában beszámíthatatlan. Azonban Orbán Nándornak a tényállásban rögzített magatartása, az egyes cselekményei nem arra mutatnak, hogy az elkövetéskor dühkitöréses állapotban lett volna.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság sem látta szükségesnek a vádlott elmeállapotának megvizsgálását.

A tényállás elleni védelmi támadások lényegében a bizonyítékok újra értékelését célozták, erre azonban az eljárási szabályok nem nyújtanak lehetőséget, következésképpen alaptalanok a tényállás téves megállapítása miatti fellebbezések.

Az irányadó tényállás alapulvétele mellett az elsőfoku bíróság törvénysértés nélkül állapította meg a vádlottak bűnösségét és cselekményüket is az anyagi büntető jogszabályok megfelelő alkalmazásával helyesen minősítette.

Bf. II. 3. 088/1957/22.

Ami a minősítést érintő fellebbezési támadásokat illeti, a Legfelsőbb Bíróság a tényállás alapján kiemeli, hogy Orbán Nándor vádlott tevékenysége - összefüggésében vizsgálva - túllépte az ellenforradalmi mozgalomban tevékeny részvétel vagy előmozdítás törvényi tényállását. Nevezett vádlott mint a Nagykanizsa város nemzetőrségének parancsnoka a rend fenntartására irányuló tevékenységen lényegesen túlmenően a nemzetőrség tagjait olyan tartalmu igazolvánnyal látta el, mely szerint azok személyeket igazoltathatnak, letartóztathatnak és előállíthatnak. Megszervezte a középiskolás diákoknak a szükséghez képest a szovjet csapatok elleni bevetésére alkalmas kiképzését, a kiképzésre megfelelő személyekről gondoskodott és a kiképzést személyesen is ellenőrizte. Utasításokat adott házkutatás tartására.

Mindez az 1956. évi októberi és novemberi általános ellenforradalmi szervezkedésben való vezetői tevékenységnek a BHÖ. 1. pont /1/ bekezdésében körülírt büntette tényállásdéli elemeit kimerítette.

Nem alapos a többi vádlottnak az a fellebbezési támadása sem, amely szerint ezeknek cselekvősége legfeljebb a népi demokratikus államrend elleni gyűlöletre izgatás büntetésének törvényi tényállását meríti ki.

Ugyanis ezeknek a vádlottaknak cselekménye nem csupán a gyűlölet felkeltésére alkalmas izgató kijelentésekben nyilvánult meg, hanem ezen túlmenően a Nagykanizsán kibontakozott ellenforradalmi mozgalomban is tevékenyen résztvettek illetőleg azt előmozdították a tényállásban írt magatartásuk által.

A minősítés elleni támadások tehát alaptalanok.

- . -

A Legfelsőbb Bíróság is figyelembe vette, hogy vádlottak cselekményének kiemelkedő a társadalmi veszélyessége, azonban valamennyi vádlottnál értékelte azt is, hogy az 1956. évi október hó 23. napját megelőző időben demokrácia ellenes magatartásukra nincsen adat. Tevékenységük az 1956. október 23. napja és a - Solti Jenő vádlottat kivéve - november 4. napja közötti időszakra korlátozódott, amikor még nagy volt az eszmei zűrzavar, amely körülmény különösen a II. - IV. vádlottak magatartására hathatott.

A büntetés kiszabásánál a Legfelsőbb Bíróság általában elfogadta az elsőfokú bíróság részéről értékelt büntességi

453/B

Pf. II. 3. 088/1957/22.

körülményeket, mellőzte azonban a magasabb iskolai végzettségnek súlyosító körülményként való mérlegelését, mert ez a magasabb végzettség a vádlottak hivatásának betöltésénél szükséges képesítési kellék volt.

A büntetés mértékének megállapításánál a Legfelsőbb Biróság figyelemmel volt arra is, hogy a per adataiból kitűnően Nagykanizsa városban súlyos atrocitások nem történtek és az sem volt megállapítható, hogy a vádlottak más súlyosan értékelendő bűncselekmények elindítói lettek volna.

Egyenként tekintve vádlottakat, Orbán Nándornál a Legfelsőbb Biróság nyomatékosabban értékelte enyhítő körülményként az 5 gyermekes terhes családi állapotát, valamint azt a körülményt, hogy nevezett nem a saját elhatározásából önként, hanem felhívásra és mint utóbb kiderült a felesége előtt hátrányok kilátásba helyezésével történt felhívásra kapcsolódott be a cselekményekbe, ez a felhívás pedig arra volt visszavezethető, hogy vádlott mint többszörös magyar sportbajnok és olimpiai válogatott, Nagykanizsán népszerűségnek örvendett.

Rimay Béla vádlottnál enyhítő körülményként mérlegelte, hogy nevezett mint 24 éves fiatalabb koru tanár a tömeghangulat és az ellenséges propaganda hatásának fokozottabban volt kitéve.

A munkásszármas Gögös Ferenc vádlottnál enyhítő körülményként vette figyelembe a több irányban megnyilvánuló pozitív magatartását. Így azt, hogy nevezett kezdetben a városi pártbizottsághoz fordult és onnan kért segítséget a diákok kivonulásának megakadályozására, majd a diákokat a kivonuláson a rombolásokban részvételtől elkülönítette, mindez arra mutat, hogy ez a vádlott nem áll ellenségesen szemben a népi demokráciával, cselekedeteiben inkább a félelem és megfélemlítés hatott közre. A nyomozati iratoknál lévő orvosi bizonyítvány szerint vádlott szívbeteg.

Mindezek alapján a Legfelsőbb Biróság Orbán Nándor, Rimay Béla és Gögös Ferenc vádlottak büntetését a cselekmény tárgyi súlyához és alanyi bűnösségükhöz képest leszállította a rendelkező rész szerint.

A Solti Jenő vádlottnál a büntetés mérséklésére a Legfelsőbb Biróság nem látott alapot, mert az irányadó tényállás szerint ennek a vádlottnak terhére az 1956. évi november hó 4. napja után elkövetett olyan részeselekményt is megállapítottak, amely a népi demokrácia elleni ellenséges érzületéről tett tanúságot.

A Legfelsőbb Biróság Orbán Nándor és Rimay Béla vádlottakkal szemben mellékbüntetésként alkalmazott kintasítást mellőzte, mert annak szükségességét nem látta fennforogni.

Bf.

Egy
hogy
Orb
elk
az
rés
195

Mir
len
ité

Buda
Dr.
elő

Ex c
Fals
L

Egyéb vonatkozásban megjegyzi még a Legfelsőbb Biróság, hogy az elsőfoku bíróság által alkalmazott büntetés mellett Orbán Nándor és Rimay Béla vádlottal szemben a teljes vagyonelkobzás kimondása nem látt volna mellőzhető. Legfeljebb az eltartásra jogosult hozzátartozók javára lehetett volna részleges mentesítésnek helye /: 1659. számú jogeset BHT. 1957.7.szám :/

Mint hogy azonban a vádlottak terhére perorvoslatot nem jelentettek be, a Legfelsőbb Biróság az elsőfoku bíróság ítéletének ezt a rendelkezését nem érinthette.

Budapest, 1958. évi január hó 24. napján.

Dr. Egyed Lajos s.k. a tanács elnöke, dr. Vida Lajos s.k. előadó, dr. Barnaföldi János s.k. bíró. kiadmány hiteléül :

*Ez az ítélet jogerős és végrehajtható.
Zalaegerszeg. 1958. IV. 1.
Dr. Devény György s.k.
sub. bíró.*



*Dr. Vida Lajos s.k.
előadó vezető k.*

börtönparancsnok

V-142842

456

105
195
29

A Budapesti Fővárosi Bíróság
K. 12. 239 /1963. szám



2/a.sz. minta.

H A T Á R O Z A T

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának a közkegyelem gy+
korlásáról szóló 1963. évi számú törvény-
erejű rendelet 15. §/1/utt. alapján a bíróság meg-
állapítja:

a = Viller Gizella

✓ **Gribán Mándor** elítélt / **szabadságvesztés, 10 év, az elítélt, Kecskemét 1910**
. lakos/, akit a **Magyar Népköztársaság legfelsőbb bíróság** a **pénzügyi, államháztartáspolitikai, pénzügyi szervezkedés**
elkövetésével **szabadságvesztés, 10 év, az elítélt, Kecskemét 1910**
miatt **K. 12. 239/1957/22** . . számú ítéletével jogerősen
. **10 év szabadságvesztésre** ítélte,
mentesül a szabadságvesztés büntetés további végrehajtása alól,
ezért egyidejűleg elrendeli azonnali szabadlábra helyezését.

Budapest 1963. hó napján.



Kluyvertoni

a bíró aláírása

464

J a v a s l a t.

Kaposvár 1965 augusztus 4.

Jelentem, hogy a Miniszterhelyettes elvtárs 0026 sz. utasítása értelmében megvizsgáltam az O-2186, a V-71159, V-71159/1, V-71197, V-142842, O-7421 sz. irattári és az F-6989 sz. figyelő dossziében alap és külön nyilvántartásban szereplő Orbán Nándor kompromittált személy anyagát és a következőket állapítottam meg:

Orbán Nándor /: Kecskemét 1910 febr. 10. Willer Gizella, katonai akadémiát végzett, foglalkozása lóidomár, munkahelye a somogy-sárdi Állami Mentelep, :/ Somogyfajsz Kossuth utca 62 sz. alatti lakos.

Alap és külön nyilvántartásban, mint volt ht. tüzér szds. dem. ellenes szervezkedésért 10 év börtönre elítélt személy szerepel.

Az O-2186 sz. irattári dossziében lévő 1944 évi tiszti Rangsorolás 430. oldalán szerepel mint táborig tüzér szds. 1933 VIII. 20-tól 1945-ig teljesített szolgálatot. Magyar Érdemrend Lovagkeresztet kapott.

A V-71159, V-71159/1, V-71197 sz. irattári dossziékban elfekvő dokumentumok bizonyítják, hogy a "Fehér Gárda" illegális szervezkedésről tudomással bírt. 1950-51-ben.

A V-142842 sz. irattári dossziékban elfekvő dokumentumok bizonyítják, hogy az 1956-os ellenforradalom alatt a nagykanizsai nemzetőrség parancsnoka volt, utasítást adott AVH. tisztek és kommunisták előállítására és lakásukon való házkutatásokra. A Legfelsőbb Bíróság 1958 I. 24-én Bf. II. 3088/1957/22 sz. ítéletével népi dem. államrend megdöntésére irányuló szervezkedés btt. miatt 10 év börtönre, 10 év jogvesztésre és 1000 Ft. vagyonekbezárasra ítélte jogerősen. Az 1963 4. tvr I §. alapján végrehajtási kegyelmet nyert.

Nevezettre 1963 júniusban nyitottunk figyelő dossziét, azóta hivatalos kapcsolatokon és hálózaton keresztül ellenőrzés alatt áll. Mint lóidomár és lovaglótanár a nyári idényben a Siófokon létesített lovasiskolát vezeti ahol külföldiek is megfordulnak. Beszéli a német, angol és kevésbé a francia nyelvet. Levelezési kapcsolatban áll [redacted] bécsi lakossal, aki a mentelepen vett lovat, akit szakma tanácsokkal lát el. Bigott vallásos személy, részéről ezideig nyilvántartásos tevékenységet nem tapasztaltunk.

Az O-7421 sz. irattári dossziéból a III/2 osztály törölte, mivel abban a reá vonatkozó anyag dokumentumot nem képez, ezért a dossziéből töröljük.

Figyelembe véve a csatolt dokumentumok által bizonyított kompromittáltságát, a fenti számú utasítás értelmében javasolom alap és külön nyilvántartásban meghagyni az O-2186, V-71159, V-71159/1, V-71197, V-142842 sz. irattári, az F-6989 sz. figyelő dossziében.

Javulva Sükösd t. ügy.
Havelka Miklós r. alldgy.

Bulla József r. örgy.
alosztályvezető.

Gelencsér István r. örgy.
bizottság elnöke.

Készült: 2 pld.
1 pld. III/2 osztály.
1 pld. anyaga.